

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka

Bakalářská diplomová práce

Žánr bakalářské diplomové práce, jeho utváření a
současná podoba

Bachelor Diploma Thesis

Genre of the Bachelor Diploma Thesis, its Formation and
Contemporary Form

Vedoucí diplomové práce

PhDr. Radka Holanová, Ph.D.

Autor diplomové práce

Otakar Hybner

Praha

Učitelství pro střední školy (N ČJ-HV)

Navazující magisterské, prezenční

Rok dokončení diplomové práce

2019

Abstrakt

HYBNER, Otakar. *Bakalářská diplomová práce: žánr bakalářské diplomové práce, jeho utváření a současná podoba*. Praha, 2019. Magisterská diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka. Vedoucí práce PhDr. Radka Holanová, Ph.D.

Magisterská diplomová práce sleduje historický kontext podmínek pro existenci žánru bakalářské diplomové práce. Na základě dostupné literatury je interpretována stylová norma tohoto žánru odborné komunikace. Je zhodnoceno celkové pojetí problematiky v dostupné literatuře. Vzhledem ke stylové normě jsou stanovena kritéria, jejichž naplnění je u bakalářských diplomových prací očekáváno a u náhodně vybraného vzorku prací je splnění těchto očekávání ověřováno.

Klíčová slova

Bakalářská diplomová práce, odborná komunikace, styl, textová syntax.

Abstract

HYBNER, Otakar. *Bachelor Diploma Thesis: Genre of the Bachelor Diploma Thesis, its Formation and Contemporary Form*. Prague, 2019. Master thesis. Charles University in Prague, Faculty of Education, Department of Czech Language. Supervisor PhDr. Radka Holanová, Ph.D.

This master thesis deals with the context of conditions leading to the existence of the bachelor thesis genre. A style norm of this expert communication genre is interpreted on the basis of the available literature. The overall conception of this issue in the available literature is evaluated. With respect to the style norm, criteria that are expected to be fulfilled in a bachelor thesis are set. The fulfilment of the criteria is tested on a randomly selected sample of bachelor theses.

Keywords

Bachelor thesis, Expert communication, Style, Text syntax.

Předmluva a poděkování

Klíčovou myšlenkou této práce je tvrzení, že není možné stanovit přesnou definici, která by komplexně vymezovala rysy, jimiž se vyznačuje žánr¹ bakalářské diplomové práce. Překvapení, které jsem zažil v momentě, kdy jsem si uvědomil opodstatněnost daného výroku, je mi motivací k práci na tomto textu.

Nikoliv inherentním, ale z mého osobního pohledu zásadním cílem této práce je přivedení i vás, čtenářů, v údiv nad následující paradoxní situací. V České republice se píše a obhajují desítky tisíc bakalářských diplomových prací ročně (v roce 2016 dosáhlo bakalářské hodnosti bezmála 41 000 studentů v České republice). Podat komplexní charakteristiku tohoto žánru ovšem neumíme. Jedná se podle mého názoru o nepochopitelný nepoměr mezi skutečností a pozorností, která je jí věnována.

V tvorbě této magisterské diplomové práce mi pomůže zkušenost s psaním vlastní bakalářské diplomové práce, znalost vysokoškolského prostředí a vědomosti nabyté studiem na Katedře českého jazyka Pedagogické fakulty UK. V tomto kontextu bych rád zaznamenal druhý (a ambicióznější) z cílů této práce, jež v ní není inherentně obsažen, totiž snahu o poskytnutí inspirativního hlediska při úvahách studentů bakalářského studia nad vlastním psaním závěrečných kvalifikačních prací.

Domnívám se, že nedostatek pozornosti věnovaný bakalářské diplomové práci mohl způsobit rozmělnění důslednosti v nárocích kladených na tento druh textu, a tak i celkový úpadek žánru. Proto se zkusme před četbou této magisterské diplomové práce zamyslet nad otázkami, jež by dle mého názoru kladeny a zodpovídány být měly, ale nejsou. Jakou funkci dnes bakalářská diplomová práce plní a jaký je její smysl? Čím je bakalářská diplomová práce pro studenty, kteří ji tvoří, případně pro vás, jste-li těmi tvůrci právě teď vy? Zkuste si představit i to, čím by bakalářská diplomová práce být mohla a jaký je podle vás její potenciál. Mým přáním je, abychom se podobnými úvahami opravdově zabývali.

Za čas strávený těmito úvahami při laskavém vedení mé diplomové práce děkuji paní doktorce Radce Holanové.

---

¹ Označení *žánr* volíme v souladu se *Stylistikou mluvené a psané češtiny*. HOFFMANNOVÁ, Jana, Jirí HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci *Bakalářská diplomová práce: žánr bakalářské diplomové práce, jeho utváření a současná podoba* vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury. Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze je identická s její tištěnou podobou.

V Praze dne

Otakar Hybner

Obsah

Abstrakt	2
Klíčová slova	2
Abstract.....	2
Keywords.....	2
Obsah	5
Seznam tabulek.....	7
Seznam grafů	7
Seznam obrázků.....	7
Seznam zkratk.....	7
Úvod	8
1. Bakalářská diplomová práce v historickém kontextu.....	10
1.1. Předpoklady pro vznik diplomových prací.....	10
1.2. Kontext existence bakalářských diplomových prací od roku 1990 do současnosti .	13
2. Bakalářská diplomová práce v současnosti	17
2.1. Metodická východiska následující kapitoly	17
2.2. Současné formulace nároků na bakalářskou diplomovou práci	17
2.2.1. Metodika postupu „shora dolů“	17
2.2.2. Knižní práce zaměřené na obecné otázky stylu, zařazení žánru.....	18
2.2.3. Odborné praktické a metodické příručky	22
2.2.3.1 Jak napsat diplomovou práci Umberta Eca	28
2.2.4. Metodické pokyny vysokých škol a jejich kateder.....	30
2.2.5. Publikace reflektující kvalitu diplomových prací.....	32
2.2.6. Celkové hodnocení	34
2.3. Analýza bakalářských diplomových prací.....	35
2.3.1. Metodika postupu „zdola nahoru“	35

2.3.1.1	Kritérium vztahovosti.....	40
2.3.1.2	Kritérium soustavnosti	43
2.3.1.3	Kritérium kontextu dosavadního poznání	45
2.3.2.	Analýza podle kritéria vztahovosti	47
2.3.2.1	Příčina/důvod v užším smyslu	54
2.3.2.2	Podmínka.....	56
2.3.2.3	Přípustka.....	58
2.3.2.4	Účel	58
2.3.2.5	Celkové hodnocení	59
2.3.3.	Analýza podle kritéria soustavnosti.....	61
2.3.3.1	BDP 1	61
2.3.3.2	BDP 2	63
2.3.3.3	BDP 3	64
2.3.3.4	BDP 4	65
2.3.3.5	BDP 5	66
2.3.3.6	BDP 6	67
2.3.3.7	Celkové hodnocení	68
2.3.4.	Analýza podle kritéria kontextu dosavadního poznání.....	70
2.3.5.	Celkové hodnocení	72
Závěr.....		74
Seznam primárních informačních zdrojů		77
Seznam sekundárních informačních zdrojů.....		77
Přílohy		83
Evidenční list		84

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet studentů v bakalářských a magisterských studijních programech.....	15
Tabulka 2: Počet absolventů bakalářského a magisterského studijního programu	15
Tabulka 3: Výčet posuzovaných bakalářských diplomových prací	37
Tabulka 7: Celkové hodnocení BDP podle kritéria soustavnosti	61
Tabulka 8: Rozbor BDP 1 (David Prudek) podle kritéria soustavnosti	62
Tabulka 9: Rozbor BDP 2 (Jaroslav Běťák) podle kritéria soustavnosti	64
Tabulka 10: Rozbor BDP 3 (Aida Madelkhanova) podle kritéria soustavnosti	65
Tabulka 11: Rozbor BDP 4 (Sergey Chistyakov) podle kritéria soustavnosti	66
Tabulka 12: Rozbor BDP 5 (David Kozlík) podle kritéria soustavnosti	67
Tabulka 13: Rozbor BDP 6 (Veronika Pokludová) podle kritéria soustavnosti	68
Tabulka 14: Kvantifikace bibliografie v posuzovaných BDP	70

Seznam grafů

Graf 1: Počet znaků hlavních částí textu bakalářských diplomových prací	38
Graf 2: Počet vztahů příčinné povahy na jednu normostranu BDP.....	53
Graf 3: Počet jednotlivých druhů vztahu příčinné povahy na jednu normostranu BDP	54

Seznam obrázků

Obrázek 1: Ukázka užití výrazu "tedy" v BDP V. Pokludové	52
--	----

Seznam zkratk

BDP – bakalářská diplomová práce

MDP – magisterská diplomová práce

Úvod

Bakalářskou diplomovou prací je dnes zpravidla myšlen konkrétní druh odborného textu, jehož vypracování bývá podmínkou pro řádné ukončení bakalářského studia na vysoké škole. Rozmanitost bakalářských prací a obecná absence užší stylové charakteristiky nám neumožňuje přednést přesnější definici. Tvrzení v předchozí větě budiž nám východiskem pro celkovou koncepci této magisterské diplomové práce.

Ověření takto stanovené úvodní teze je prvním z cílů této magisterské diplomové práce. Nejprve vyhledáme aktuální formulace kritérií, kterými je text tohoto druhu vymezen. Zaměříme se na stylistické monografie, praktické příručky i metodické pokyny vysokých škol. Z každé jmenované oblasti volíme především ty publikace, které se bezprostředně zaměřují právě na charakteristiku žánru bakalářské diplomové práce. Součástí naší domněnky, kterou v této práci hodláme ověřovat, je přesvědčení, že ani v odborné literatuře není bakalářským diplomovým pracím věnována dostatečná pozornost a její ucelenější charakteristika neexistuje.

Především budeme sledovat, zda je v literatuře dostatečně rozvedeno, v čem spočívají a jakým způsobem se v textu projevují základní charakteristické rysy odborné komunikace, k níž žánr bakalářské diplomové práce řadíme. Za tyto rysy považujeme hlavně úplnost textu, jeho myšlenkovou hloubku, výstižnost nebo přínosnost na poli poznání daného oboru. Vyslovujeme očekávání, že literatura zabývající se stylovou normou² odborné komunikace sleduje spíše dílčí rysy z oblasti kompozice, větné stavby, morfologických a lexikálních prostředků ad., které odbornou komunikaci konstituují, jsou jejím projevem, jejich přítomnost však není její podstatou.

Celkovou oprávněnost tvrzení o absenci a vůbec nemožnosti stanovení přesnější charakteristiky textů bakalářských diplomových prací však případně potvrdí až analýza současného stavu bakalářských diplomových prací podle zvolených kritérií. Budeme tím ověřovat domněnku, že kritériím normovaného stylu bakalářských diplomových prací, jež se pokusíme stanovit v úvodní části příslušné kapitoly (2.2), neodpovídá reálný stav již obhájených bakalářských diplomových prací. To ověříme v druhé části dané kapitoly (2.3).

---

² CHLOUPEK, Jan. Normy. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 30-36. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.; KRČMOVÁ, Marie. STYLOVÁ NORMA. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2019-02-04]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/STYLOV%C3%81%20NORMA>

Nejprve tedy analyzujeme žánr bakalářské diplomové práce jako text normovaného a poté jako individuálního stylu. Karel Hausenblas³ tento dvousměrný postup nahlížení stylu aforisticky nazývá jako „shora dolů“ a „zdola nahoru“ a my toto označení používáme i pro označení příslušných kapitol.

Druhým cílem této magisterské diplomové práce je zachycení celkového kontextu existence bakalářských diplomových prací v naší společnosti. K tomu účelu volíme postup diachronního sledování proměn okolností, které ke vzniku bakalářských diplomových prací vedly a působily na jejich podobu. Stručně pojmenujeme podmínky pro etablování diplomové práce jako svébytného slohového útvaru a popíšeme proměny podoby tohoto komunikátu.

Pasáž zaměřenou na historický a společenský kontext vzniku bakalářských diplomových prací zařazujeme záměrně z několika důvodů. Zaprvé zatím dle našich poznatků neexistuje publikace, která by se tomuto tématu věnovala. A zadruhé chceme podpořit vnímání existence bakalářské diplomové práce v širším kontextu historické tradice, zdůraznit význam tohoto žánru ve společnosti, a tím více upozornit na nedostatek zájmu, který je k tomuto druhu textu v současnosti upírán. Kapitulu (1) zařazujeme na úvod celé práce proto, že hledí do minulosti a chronologicky tak předchází kapitole zaměřené na poznání a analýzu současného stavu bakalářských diplomových prací.

Na úvod také odlišme nejdůležitější termíny této práce. Na příslušném místě jádra textu se důkladněji věnujeme tomu, že celospolečenským trendem je používání termínu diplomová práce pouze pro práci magisterskou. Bakalářská práce je přitom taktéž diplomová. V této práci tak důsledně používáme termín diplomová práce jako významově nadřazený termínům bakalářská diplomová práce a magisterská diplomová práce. Diplomovou práci pak v této práci označujeme buď v souladu se *Stylistikou mluvené a psané češtiny*⁴ za žánr, nebo v souladu se *Současnou českou stylistikou*⁵ za slohový útvar. Užíváme obou termínů.

---

³ HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, s. 69. ISBN 80-858-9914-0.

⁴ HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

⁵ ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-866-4200-3.

1. Bakalářská diplomová práce v historickém kontextu

„Odborný funkční styl jako jeden ze stylů veřejné komunikace začíná krystalizovat již od středověku zároveň s konstituováním vědy jako cesty k lidskému poznání.“⁶ Podmínkou vzniku žánru, kterému dnes říkáme diplomová práce (bakalářská nebo magisterská), je vznik prvních univerzit ve 12. a 13. století. Univerzita je nerozlučně spjata s ideou písemné kultury oproti většinové tradici ústní a univerzitní prostředí vedlo k rozvoji odborné intelektuální práce. Univerzita připravila ideální prostředí ke vzniku odborného funkčního stylu, jak jej známe dnes a k němuž bakalářské diplomové práce řadíme. Zároveň s univerzitní korporací vznikají pravidla pro organizaci studia, která stanovují podmínky k udělení akademické hodnosti. V současné době bývá jednou z podmínek udělení hodnosti *bakalář* kompozice a obhajoba bakalářské diplomové práce.

1.1. Předpoklady pro vznik diplomových prací

Průběh závěrečných zkoušek stanovovala již první univerzitní statuta. Bakalářská zkouška na pařížské univerzitě se skládala z disputace s mistrem – *responsiones*, přesvědčení zkušební komise o způsobilosti ke zkoušce – *baccalariandorum*, proslovení série přednášek – *determinace*. Obdržení doktorského titulu na univerzitě v Boloni předchází podle Jacquese LeGoffa následující: „Ráno příslušného dne, po účasti na mši ke svatému Duchu, se kandidát dostavil před kolegium doktorů a jeden z nich mu připravil ke komentování dva úryvky textu. Pak se zkoušený vracel domů, aby si připravil komentář, který musel pronést ještě téhož dne večer na veřejném místě před komisí doktorů (...).“⁷ Budoucí boloňský jurista tak pro splnění zkoušky předkládal komunikát mluvený, ovšem předem připravený. Pronesenou řeč musel student obhájit a poté následovalo hlasování komise, které rozhodlo o konečném udělení titulu.

Ke změnám ve prospěch písemné kultury studia na univerzitě docházelo postupně. „Ani pražské univerzitě se v druhé polovině 14. století nepodařilo překonat převážně orální způsob výuky.“⁸ Ještě v 15. století nebylo psaní nutnou podmínkou pro přijetí na pražskou univerzitu, „protože výuka, založená na neustálém memorování, nepředpokládala zapisování přednáškového výkladu.“⁹ Podmínky udělení akademického titulu přejímají

---

⁶ KRČMOVÁ, Marie. Pojmovost jako konstituující faktor projevu: funkční styl odborný. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 175. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-866-4200-3.

⁷ LE GOFF, Jacques. *Intelektuálové ve středověku*. V Praze: Karolinum, 1999, s. 75. ISBN 80-718-4256-7.

⁸ SVATOŠ, Michal, Ivana ČORNEJOVÁ, Jaroslav KADLEC, Jiří KEJŘ, Jiří PEŠEK, Petr SVOBODNÝ a František ŠMAHEL. *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. Praha: Karolinum, 1995, s. 109. ISBN 80-706-6968-3.

⁹ Tamtéž, s. 68.

statuta fakult univerzity v Praze, ale i dalších středoevropských univerzit, zhruba podle výše popsaného modelu pařížského.

Statuta univerzity u sv. Klimenta z roku 1642 (jezuitská éra Pražské univerzity) zachycují závěrečné bakalářské zkoušky na teologické fakultě následovně: „Byl-li uchazeč připuštěn ke zkoušce, dostal den předem dvě otázky. (...) Obstál-li v hodinové zkoušce, mohl se pokládat za bakaláře kursora. Aby byl potom promován hotovým bakalářem (*baccalaureus formatus*), musel vykonat dvě disputace, jednu měsíční a druhou z jedné části teologie.“¹⁰ Zkoušky na filozofické fakultě „byly dvě – první půlhodinová, druhá nejméně hodinová. Magisterská zkouška trvala hodinu a studující k ní byli připuštěni až po metafyzice. (...) Examinátoři se při ní ptali na všechny součásti filozofie a pak ještě následovala disputace.“¹¹

Přestože byly na univerzitách této doby stále dominantní projevy ústní, oproti intelektuálům raného středověku, kteří se omezovali na psaní vzácných rukopisů, intelektuál univerzitní disponuje řadou pomůcek k práci vycházející z komunikace psané. Jednalo se o knihy a pergamen k vlastnímu psaní poznámek z přednášek (*relationes*) a k záznamu přednášek v celém znění (*pecia, exemplar*).¹² Pracovním náčiním vzdělance disponovali především mistři. „Pro studenty pohusitské univerzity byl pergamenový rukopis nedostupným luxusem a též papír zůstával pro mnohé z nich dosud značně nákladným zbožím.“¹³ Na základě rozvoje písemného provozu univerzit nastává mnoho změn v typografii, knihařském řemeslu a materiálech k němu používaných a v redistribuci písemností.

Odbornou kvalitu studia, disertačních prací a později i prací diplomových ovlivnil také vznik a vývoj knihoven. S knihami hospodařily univerzity od počátků, byla to ovšem činnost nesystematická, knižní fond byl závislý na darech.¹⁴ Nová karolinská knihovna vznikla po roce 1622, knihovna v jezuitské části univerzity byla až do zrušení Tovaryšstva knihovnou řádovou.¹⁵ Po roce 1777 se však právě knihovna v Klementinu stala základem nové veřejné univerzitní knihovny.

---

¹⁰ ČORNEJOVÁ, Ivana, Karel BERÁNEK, Zdeněk HOJDA, Ludmila HLAVÁČKOVÁ, Marie PAVLÍKOVÁ a Petr SVOBODNÝ. *Dějiny Univerzity Karlovy*. II. Praha: Karolinum, 1995, s. 79. ISBN 80-718-4050-5.

¹¹ Tamtéž, s. 118.

¹² LE GOFF, Jacques. *Intelektuálové ve středověku*. V Praze: Karolinum, 1999, s. 79. ISBN 80-718-4256-7.

¹³ SVATOŠ, Michal, Ivana ČORNEJOVÁ, Jaroslav KADLEC, Jiří KEJŘ, Jiří PEŠEK, Petr SVOBODNÝ a František ŠMAHEL. *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. Praha: Karolinum, 1995, s. 241. ISBN 80-706-6968-3.

¹⁴ Odhad velikosti knižního fondu největší univerzitní koleje 15. století, Karolína, činí 1 000 rukopisů. Celkový rozsah kolejních knihoven pak 4 500 svazků. Tamtéž.

¹⁵ ČORNEJOVÁ, Ivana, Karel BERÁNEK, Zdeněk HOJDA, Ludmila HLAVÁČKOVÁ, Marie PAVLÍKOVÁ a Petr SVOBODNÝ. *Dějiny Univerzity Karlovy*. II. Praha: Karolinum, 1995, s. 203. ISBN 80-718-4050-5.

Po dlouhou dobu si závěrečná zkouška zachovávala svou podobu z rané doby univerzit. Písemné práce se na univerzitě v Praze zavádějí v 18. století. Zpočátku u zkoušek většího významu. Změna podmínek k dosažení právnického licenciátu nebo doktorátu na pražské univerzitě roku 1755 zavedla čtyři rigorózní zkoušky, po jejich úspěšném vykonání byl kandidát připuštěn ke zkouškám písemným. Po nich následovala disputace a případná promoce.¹⁶ Na lékařské fakultě byly zhruba ve stejnou dobu zavedeny disertační práce, jejichž rozsah byl „u většiny prací kolem 70 stran.“¹⁷ Disertační práce byla součástí také nově etablovaného doktorátu z filozofie (PhDr.) roku 1872. Postupně se závěrečná písemná práce prosadila i v ostatních oborech. V 80. letech 20. století byl rozsah disertační práce stanoven na 150 stran, některé disertace ho však převyšovaly i dvojnásobně.¹⁸ V souvislosti můžeme doplnit, že roku 1849 se v rámci Exner-Bonitzovy reformy a zavedení státní maturitní zkoušky zavádí písemná zkouška i na gymnazijní úrovni.¹⁹

Bakalářské studium sloužilo na počátku vývoje univerzit jako příprava na další studium. Závěrečná zkouška bakalářského studia měla charakter zkoušky průběžné. Jako taková byla mnohdy marginalizována, a její obsah a forma tak snadno podléhal změnám. V některých případech se změnila v bezobsažnou formalitu a například na lékařské fakultě pražské univerzity byla již roku 1690 zrušena. Později pravděpodobně dochází v rámci restrukturalizace studia k jejímu zanikání i v oborech dalších. V jiných případech je bakalářská zkouška sice zachována, ale velký význam se jí nepřikládá. Zkušební řád pražské evangelické fakulty 20. let 20. století udává, že „se kandidáti podrobují po druhém roce zkoušce „kandidátní“, po čtvrtém „bakalářské“.“²⁰

Bakalářská hodnota byla nepřerušeně ve větší míře zachována hlavně na západních univerzitách s dlouhou, razantními společenskými změnami nepřerušenu tradicí. (Například: „university anglické ustrnuly ve svém vývoji, a že dlouho až do stol. XIX zachovaly docela středověký ráz.“²¹) Lze to pozorovat v sekundární literatuře, kdy se hodnota bakalář v souvislosti s organizací studia na univerzitách v českých zemích téměř

---

¹⁶ ČORNEJOVÁ, Ivana, Karel BERÁNEK, Zdeněk HOJDA, Ludmila HLAVÁČKOVÁ, Marie PAVLÍKOVÁ a Petr SVOBODNÝ. *Dějiny Univerzity Karlovy*. II. Praha: Karolinum, 1995, s. 149. ISBN 80-718-4050-5.

¹⁷ Tamtéž, s. 180.

¹⁸ URBÁŠEK, Pavel. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 163. ISBN 978-80-244-1879-7.

¹⁹ KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. I. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1929, s. 326.

²⁰ KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. II. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1931, s. 152.

²¹ KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. III. Praha: Československá obec učitelská, 1933, s. 369.

nezmiňuje, zatímco u univerzit například britských je bakalářství ihned zmiňováno jako první akademická hodnota.²²

V českém prostředí byl studijní řád razantněji ovlivněn teprve tereziánskými a josefínskými reformami v 18. a 19. století a také obdobím komunismu ve 20. století. Po reformách v roce 1953 jsou v Československu tradiční tituly nahrazeny. Nižší akademické hodnosti se označují titulem „promovaný“ s doplněním příslušného oboru. Hodnosti doktorské byly nahrazeny tzv. aspiranturami.²³ Bakalářská hodnota v této době neexistuje.

1.2. Kontext existence bakalářských diplomových prací od roku 1990 do současnosti

Nejvýraznější a v akademické obci dosud rezonující změna v organizaci studia ve vztahu k udělení akademických hodností proběhla v devadesátých letech v návaznosti na konec totalitního režimu a jejím vyvrcholením byl tak zvaný Boloňský proces. První nové koncepce transformace vzdělání se objevily ihned po revoluci v souvislosti s všeobecným přerodem politického a sociálního systému a procesem evropské integrace. Již v květnu roku 1990 byl přijat zákon č. 172/1990 Sb., tzv. Zákon o vysokých školách, který obnovuje akademickou samosprávu, vrací školám zodpovědnost za kurikulum a zavádí Akreditační komisi a také představuje možnost získání hodnosti bakalář.²⁴

Tato hodnota nicméně neměla v Česku tradici a její přijetí bylo komplikované. „The newly introduced possibility of awarding Bachelor's degree to those who fulfilled *a self-contained part of higher education studies* was used only in limited cases and the Bachelor's degree was for a long time considered only part of higher education studies and neither students nor the public accepted this title as a worthwhile academic degree.“²⁵ V roce 1999 se Česká republika přihlásila k Boloňské deklaraci a v následujícím procesu proběhlo ještě intenzivnější zavádění bakalářské hodnosti v rámci diverzifikace vysokoškolského studia. „It was supposed that the Bachelor's degree study programmes create an opportunity to

---

²² KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. III. Praha: Československá obec učitelská, 1933, s. 371.

²³ URBÁŠEK, Pavel. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 22. ISBN 978-80-244-1879-7.

²⁴ ŠTASTNÁ, Věra a Eliška WALTEROVÁ. The Bologna Process in the Czech Republic. KOZMA, Tomáš, Rébay MAGDOLNA, Andrea ÓHIDY a Éva SZOLÁR. *The Bologna Process in Central and Eastern Europe*. Wiesbaden: Springer, 2014, s. 83-114. Studies in International Comparative Educational Science. ISBN 978-3-658-02332-4.

²⁵ Tamtéž, s. 88.

diversify learning paths. (...) And the traditional long Master's studies could serve for those disciplines where the nature of studies does not allow restructuring.“²⁶

Bakalářský titul byl tedy postupně českou společností akceptován, nicméně většina absolventů bakalářského programu pokračovala v navazujícím magisterském studiu.²⁷ Tím se struktura studentů ve vysokoškolských programech lišila nejen od rozvrstvení studentů v prvních stoletích univerzit (podle zachovaných matričních knih),²⁸ ale i od očekávání autorů konceptu nové restrukturalizace vysokých škol.²⁹ Obory, které zůstaly nestrukturalizované, jsou především lékařské, veterinářské, farmakologické, učitelské pro primární vzdělávání a právní.

Podmínkou udělení obnovené bakalářské hodnosti je již z počátku 90. let vytvoření a obhájení bakalářské diplomové práce.³⁰ Předpisy stanovující konkrétní podobu bakalářské práce se liší podle studijních oborů a kateder. Od podoby bakalářské práce, jak ji běžně chápeme, se odlišují především ty z uměleckých oborů, kde je v práci zahrnut i výsledek praktické činnosti studenta. Ve většině případů se jedná o písemný komunikát rozsahu zhruba čtyřiceti normovaných stran (v českém prostředí cca 1800 znaků včetně mezer).

Na konkrétní počty studentů ve vysokoškolských programech poukážeme v odstavcích následujících, a to především z toho důvodu, že právě počet absolventů bakalářských studijních programů (kterému přiřazujeme hodnotu počtu vzniklých bakalářských diplomových prací) je v kardinálním nepoměru vůči reflexi podoby bakalářských diplomových prací.

---

²⁶ ŠTASTNÁ, Věra a Eliška WALTEROVÁ. The Bologna Process in the Czech Republic. KOZMA, Tomáš, Rébay MAGDOLNA, Andrea ÓHIDY a Éva SZOLÁR. *The Bologna Process in Central and Eastern Europe*. Wiesbaden: Springer, 2014, s. 95. Studies in International Comparative Educational Science. ISBN 978-3-658-02332-4.

²⁷ Tamtéž, s. 106.

²⁸ SVATOŠ, Michal, Ivana ČORNEJOVÁ, Jaroslav KADLEC, Jiří KEJŘ, Jiří PEŠEK, Petr SVOBODNÝ a František ŠMAHEL. *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-706-6968-3.

²⁹ ŠTASTNÁ, Věra a Eliška WALTEROVÁ. The Bologna Process in the Czech Republic. KOZMA, Tomáš, Rébay MAGDOLNA, Andrea ÓHIDY a Éva SZOLÁR. *The Bologna Process in Central and Eastern Europe*. Wiesbaden: Springer, 2014, s. 95, 102. Studies in International Comparative Educational Science. ISBN 978-3-658-02332-4.

³⁰ Existenci bakalářské diplomové práce v současnosti umožňuje a upravuje zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách §45 odstavec 3: „Studium se řádně ukončuje státní závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je zpravidla obhajoba bakalářské práce.“ Jejich zveřejnění upravuje §47b odstavec 1: „Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a záznamu o průběhu a výsledku obhajoby (...).“ Další okolnosti zveřejnění upravuje odstavec 2, 3 a 4. §62 odstavec 1 stanovuje, že: „Student má právo (...) navrhnout téma své bakalářské, diplomové, rigorózní nebo disertační práce (...).“

Kompletní statistická data lze čerpat především z analýz zveřejňovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, které čerpá z tradičních matrik studentů jednotlivých vysokých škol. Zajímá nás především vývoj celkového počtu studentů v bakalářských a magisterských studijních programech a vývoj počtu absolventů těchto programů. Celkové počty studentů předkládáme v tabulce pro naše účely zestručněné a ilustrační.

Tabulka 1: Počet studentů v bakalářských a magisterských studijních programech³¹

	1992	2001	2006	2011	2016
Bakalářský program	12 195	60 995	182 905	243 999	180 893
Navazující magisterský program		12 889	36 098	89 630	80 142
„Dlouhý“ magisterský program		135 425	79 531	37 487	31 228

Tabulka 1 ilustruje postupný úbytek studentů v „dlouhém“ magisterském neděleném programu v pětiletých intervalech. První data uvádíme pro rok 2001, tedy dva roky poté, co bylo vyděleno navazující magisterské studium. Sledujeme také postupný nárůst studentů jak v bakalářském, tak navazujícím magisterském studijním programu. Musíme mít na paměti, že tradiční organizace vysokoškolského studia předpokládá pro tyto obory jinou standardní dobu studia. Pro téma této práce je však směrodatnější údaj o absolventech, především bakalářského studijního programu.

Tabulka 2: Počet absolventů bakalářského a magisterského studijního programu³²

	1992	2001	2006	2011	2016
Bakalářský program	1 491	7 830	25 088	51 096	41 091
Navazující magisterský program		3 804	7 093	30 653	29 137
„Dlouhý“ magisterský program		17 418	19 402	8 113	4 897

Tabulka 2 ilustruje narůstající počet absolventů v bakalářských studijních programech a také setrvale vysoké počty absolventů navazujícího magisterského programu vzhledem k počtu absolventů bakalářského studijního programu. Opět je třeba zvážit dobu, která uplyne mezi absolutoriem jediné osoby v jednom a druhém programu při standardní délce studia.

³¹ Monitorovací ukazatele 2016. In: *Monitorovací ukazatele, MŠMT ČR* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2016 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/42295_1_1/

³² Tamtéž.

Z výše uvedených čísel tedy vyplývá, že v České republice vzniká ročně několik desítek tisíc komunikátů spadajících dle objektivních stylových faktorů do slohového útvaru zvaného bakalářská diplomová práce. Není však ve skutečnosti známa ani detailnější definice stylové normy tohoto útvaru, ani míra naplnění této (ve stávající situaci pouze torzovité) definice v konkrétních individuálních realizacích bakalářských prací. Na posledně zmíněné, totiž na normovaný i individuální styl bakalářských prací, se zaměříme v následující kapitole (2).

2. Bakalářská diplomová práce v současnosti

2.1. Metodická východiska následující kapitoly

Jak jsou v současnosti formulovány požadavky na podobu bakalářských diplomových prací? Stanovuje odborná literatura náležitě normy, z nichž dnes nové bakalářské diplomové práce vycházejí a jež jsou pro bakalářské diplomové práce příznačné? Co jsou podle odborné literatury nejcharakterističtější stylové znaky pro bakalářské diplomové práce? To jsou některé z otázek, na něž budeme hledat odpověď v první části následující kapitoly (2.2).

Jestliže první část kapitoly zjišťuje existenci definice slohového útvaru bakalářské diplomové práce, část druhá (2.3) sleduje, zda se tato definice uplatňuje v praxi. Lze říci, že proti sobě stavíme deduktivní a induktivní postup a hledáme jejich průsečík. Jak bakalářské diplomové práce opravdu vypadají? Jaký je jejich styl? A odpovídá tento styl již realizovaných bakalářských diplomových prací stanovené stylové normě?

Výše naznačeným postupem se snažíme přiblížit k metodě výkladu stylu popsané Karlem Hausenblasem v jeho publikaci *Od tvaru k smyslu textu*, ve které čtenářům představuje dvousměrný postup při výkladu stylu aforisticky nazvaný „shora dolů“ a „zdola nahoru“.³³ Metodiku postupu obou těchto směrů popisujeme v příslušných kapitolách (2.2.1, 2.3.1), jež v titulu využívají zmíněných Hausenblasem použitých pojmenování.

2.2. Současné formulace nároků na bakalářskou diplomovou práci

2.2.1. Metodika postupu „shora dolů“

Kapitola nazvaná *Současné formulace nároků na bakalářskou diplomovou práci* je ve své podstatě kritickou přehledovou statí.³⁴ Nabízí rozsáhlejší přehled textů z českého prostředí, jež jsou alespoň některou svou částí zaměřeny na tematiku diplomových prací. V kapitole jsou analyzovány a kriticky posouzeny koncepty daných textů. Texty jsou žánrově roztrženy na odborné praktické a metodické příručky, metodické pokyny vysokých škol a jejich kateder a na knižní práce zaměřené na obecné otázky stylu. Na závěr je zařazena speciální kapitola (2.2.5) zaměřená na publikace, které reflektují kvalitu již napsaných diplomových prací.

---

³³ HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, s. 69. ISBN 80-858-9914-0.

³⁴ MAREŠ, Jiří. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*. 2013, 23(4), 427–454. Dostupné také z: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>

Z přirozené povahy zkoumaných textů vyplývá, že zatímco v knižních pracích zaměřených na obecné otázky stylu musíme pasáže související s charakteristikou bakalářských diplomových prací hledat, v metodických příručkách a pokynech musíme ty důležité vybírat.

Metodické příručky zohledněné v této práci byly až na tři výjimky publikovány v rozmezí uplynulých patnácti let, většina z nich pak v poslední dekádě. Pro tento přehled jsme vybrali především příručky dostupné studentům v mimoškolních knihovnách, nejčastěji v Národní knihovně ČR.

Mezi knižní publikace zaměřené na obecné otázky stylu zahrnutých do tohoto přehledu zařazujeme i vydání starší. Činíme tak proto, abychom zachovali obraz celkového vývoje pohledu na odborný funkční styl v české stylistice 20. století. Z knižních publikací jsme se snažili vybrat právě ty, které přímo zmiňují závěrečné kvalifikační práce. Není cílem této práce systematicky mapovat veškeré monografické práce zaměřené na obecnou problematiku stylu, byť by se v nich vyskytovaly poznatky, které by bylo možné zprostředkovaně k tématu této práce vztáhnout.

Je nutné doplnit, že hranici mezi metodickými příručkami a metodickými pokyny vysokých škol pro psaní bakalářských diplomových prací rozvolňuje fakt, že vydání řady z knižně publikovaných příruček bylo iniciováno jednotlivými fakultami a samotní tvůrci těchto příruček uvádí pomoc studentům dané instituce jako základní motivaci při jejich tvorbě. Na rozdíl od pokynů jsou však tyto příručky platné a využitelné všeobecně, pokyny platí jako směrnice pouze v rámci dané instituce.

Metodické pokyny vysokých škol jsme nepodrobovali celkové hlubší analýze, nahlédli jsme však do předpisů a směrnic čtyř vysokých škol a ve dvou případech jsme se na pokyny zaměřili detailněji. A to v případě kateder, na nichž autor této práce studuje, a v případě institucí, při kterých byly obhájeny práce posuzované v kapitole (2.3) zaměřené na analýzu konkrétních bakalářských diplomových prací.

2.2.2. Knižní práce zaměřené na obecné otázky stylu, zařazení žánru

Metodické příručky již na svých prvních stránkách řadí bakalářskou diplomovou práci k textům odborného funkčního stylu. Tato informace je v různé míře rozvedena v obsírnější komentář, nejčastěji se však setkáme s konstatováním této informace jako prostého faktu bez dalšího upřesnění. Chceme-li se s odborným funkčním stylem seznámit podrobněji, musíme se podívat do monografií stylistiky. Z hlediska našeho předmětu zkoumání je můžeme

rozdělit na ty, které se zabývají stylistikou obecně, a na ty, které jsou zaměřeny přímo na odborný funkční styl.

Funkční styl je stylistickou kategorií formulovanou na základě jednoho ze stylových faktorů, na základě funkce komunikátu. Funkce komunikátu je v souladu s cíli dorozumívání, jimž přizpůsobujeme jazykové prostředky a výstavbu promluvy. Podle Karla Hausenblase³⁵ je v českém prostředí obvyklá klasifikace funkčních stylů vycházející z klasifikace Bohuslava Havránka, později podobně zpracované také Vilémem Mathesiem nebo Aloisem Jedličkou. Funkce odborná byla zastoupena v klasifikaci funkčních stylů všech těchto autorů. V průběhu 20. století byla několikrát redefinována různými způsoby a v různé míře. Více pozornosti jí věnoval v letech obnoveného zájmu o stylistiku (po roce 1953)³⁶ právě Alois Jedlička, který podal „zevrubnější charakteristiku některých funkčních stylů, především vědeckého“.³⁷ Konkrétně Jedlička vyčleňuje oblast „teoretickou (vědeckou), praktickou (pracovní) a oblast populárně odbornou, popularizační“.³⁸

Pojednání o odborném funkčním stylu a konkrétních slohových útvarech, které k tomuto stylu náleží a mezi něž patří i bakalářská diplomová práce, se liší podle zaměření a rozsahu publikací. Například v *Úvodu do stylistiky českého jazyka* uvádí Jaroslav Hubáček pouze tři slohové útvary spadající pod výkladový slohový postup, a to výklad, pojednání a úvahu. Diplomové práce bychom nejspíše podle daného členění zařadili mezi pojednání, jež „pojednává téma ve vší jeho složitosti, která u autora předpokládá hluboké znalosti dané problematiky.“³⁹

Ke slohovému útvaru pojednání by diplomové práce pravděpodobně zařadil i Alois Jedlička. Detailněji než Hubáček se Jedlička k útvaru pojednání vyjadřuje v *Základech české stylistiky*.⁴⁰ Charakteristické je pro pojednání podle Jedličky především seznámení „adresáta

---

³⁵ HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, s. 96. ISBN 80-858-9914-0.

³⁶ JELÍNEK, Milan. Odborný styl. *Slovo a slovesnost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955, **16**(1), 25-37.; FILIPEC, Josef. Rozbor odborného stylu a jeho vnitřní diference. *Slovo a slovesnost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955, **16**(1), 37-52.

³⁷ HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, s. 96. ISBN 80-858-9914-0.

³⁸ MINÁŘOVÁ, Eva. Teorie funkčních stylů. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 41. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

³⁹ HUBÁČEK, Jaroslav. *Úvod do stylistiky českého jazyka*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 1985, s. 84.

⁴⁰ JEDLIČKA, Alois. *Základy české stylistiky: učebnice pro studium učitelství pro základní devítileté školy na pedagogických fakultách*. Praha: SPN, 1970, s. 183-185. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

s podstatou probíraného odborného jevu nebo problému, s jeho složkami a jejich významovými vztahy (...), pojednání přináší nové poznatky, názory, závěry“⁴¹, dále by to byla maximální přesnost (způsobující zúžení čtenářstva na okruh odborníků a badatelů), kompoziční uspořádání (vyžadované rozsáhlostí pojednání), přehlednost a odkazy na sekundární literaturu.

V *Současné české stylistice* jsou slohové útvary stejně jako u Hubáčka vyděleny na základě slohových postupů. Jen v rámci odborného funkčního stylu je jmenováno přes dvě desítky slohových útvarů. Diplomové práci se ze jmenovaných útvarů nejvíce blíží studie, jež je podle autorů podobná disertaci, ale má menší rozsah. Odborný funkční styl se konstituuje především na základě své pojmovosti (viz název příslušné kapitoly – *Pojmovost jako konstituující faktor projevu*). Z diachronního hlediska podle autorů *Současné české stylistiky* u komunikátů odborného funkčního stylu stabilně přetrvávají stále stejné rysy, totiž „promyšlená kompozice, přesná stavba vět, nociónálnost v pojmenování, terminologie mezinárodní i domácí, kultivovanost v nižších formách jazyka“.⁴²

Hausenblasovy práce zaměřené na stylistiku byly vydány v publikaci *Od tvaru k smyslu textu*. Některé poznatky z těchto dílčích kapitol však mohou posloužit k pochopení současné podoby bakalářských diplomových prací. Jedná se například o pasáž pojednávající o vertikálním rozdělení stylu na vysoký, střední a nízký, přičemž vysoký funkční styl spojuje Hausenblas s vážností, již daný druh komunikace požívá. Z některých komunikačních aktů, které tuto vážnost požívaly, se staly ustrnulé formy.⁴³

U bakalářských diplomových prací bychom jako části odpovídající výše zmíněnému mohli shledat například poděkování nebo prohlášení o původnosti vlastního textu. Svou funkcí se tyto části z celé bakalářské diplomové práce vymykají. V podstatě neodpovídají typu odborného textu, jehož kritériem by mohl být „různý stupeň intelektuálních nároků na zvládnutí předmětu řeči“, přičemž tato „náročnost vrcholí v oblasti vědecké“.⁴⁴ Vzhledem k objektivním stylovtvorným faktorům působícím na podobu současných diplomových prací

---

⁴¹ JEDLIČKA, Alois. *Základy české stylistiky: učebnice pro studium učitelství pro základní devítileté školy na pedagogických fakultách*. Praha: SPN, 1970, s. 183. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

⁴² KRČMOVÁ, Marie. *Pojmovost jako konstituující faktor projevu*. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 176. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

⁴³ HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: Stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996, s. 91-92. ISBN 80-858-9914-0.

⁴⁴ Tamtéž, s. 97.

je však třeba obnovovat otázku po funkci komunikace i u zbylých částí diplomových prací. Neboť který cíl (funkce) je dominantní u studentů tvořících diplomové práce dnes?

V celém dosavadním součtu přehlednutých publikací zaměřených na obecné problémy stylistiky jsme dosud zmiňovali ty, které byly podstatné pro formaci odborného funkčního stylu, ke kterému v současnosti bakalářské diplomové práce řadíme, nebo ty publikace, jejichž poznatky bylo možné vztáhnout přímo k útvaru diplomové práce. Celkově je v těchto monografiích problematika jakýchkoliv školních prací (ať už seminárních, závěrečných ad.) zastoupena velmi okrajově.

Jak uvádíme v prvním odstavci této kapitoly, setkáváme se v odborné literatuře buď se souhrnnými monografiemi, nebo s publikacemi zaměřenými přímo na odborný styl. Jednou z důležitých publikací pro poznání stylu českých odborných textů je monografie *Jak napsat odborný text*.⁴⁵ V této práci se setkáme s praktickými radami pro psaní odborných textů, se souhrnem obecného poznání o stylistice týkající se odborného vyjadřování, i s reflexí vybraných ukázek. Tím se tato práce dostává mimo třídění textů stanovené touto prací. Je částečně metodickou příručkou, částečně souhrnnou monografií zaměřenou na problematiku odborného funkčního stylu a částečně i textem reflektující některé příklady z odborné komunikace.

Nejnovější ucelenou kolektivní monografií věnovanou stylistice je *Stylistika mluvené a psané češtiny*, která do velké míry reviduje dosavadní přístup, potlačuje užití termínu funkční styl, který nahrazuje širším označením „komunikace“ nebo „komunikační sféra“⁴⁶. Za důležité považujeme vydělení tzv. akademické komunikace, kterou monografie řadí na stejnou úroveň k dosavadnímu členění odborné komunikace na vědeckou (případně teoretickou), populárně naučnou a prakticky odbornou. Detailní charakteristika této komunikační oblasti ovšem chybí, dozvídáme se pouze, že je „na prahu vědy“⁴⁷, případně že ji charakterizuje „postupný úbytek odbornosti zprostředkovaného obsahu“⁴⁸ oproti komunikaci vědecké.

---

⁴⁵ ČMEJRKOVÁ, Světlá, Jindra SVĚTLÁ a František DANĚŠ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999. ISBN 80-859-2769-1.

⁴⁶ MAREŠ, Petr. Komunikační sféry. HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016, s. 15-17. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

⁴⁷ KADERKA, Petr. Sféra odborné komunikace. HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016, s. 182. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

⁴⁸ Tamtéž, s. 187.

Kvalifikační písemné práce jsou zmiňované ve strohém výčtu žánrů akademické komunikace. Charakteristické rysy těchto textů nejsou zmiňovány, charakteristice stylu se autoři věnují v pasáži společné pro všechny žánry odborné komunikace. Setkáváme se s rozdělením prací na bakalářské a diplomové, tedy jako by bakalářské práce diplomové nebyly.⁴⁹ Jedná se o problematiku, na kterou se poněkud více soustředíme v kapitole (2.2.3) zaměřené na metodické příručky.

Stylistika mluvené a psané češtiny zohledňuje vývojové tendence v oblasti stylistiky, případně nově reaguje na dosud opomenuté výzvy (zařazuje učební komunikaci, jejíž význam zdůrazňuje a k větší pozornosti tímto směrem vybízí již Karel Hausenblas). Struktura kapitol však zůstává shodná se staršími monografiemi. Úvodní charakteristiku odborné komunikace (v dřívějších souhrnných monografiích funkčního stylu) rychle vystřídá souhrn a popis jednotlivých jazykových a stylistických prostředků, které styl odborné komunikace konstituují (lexikální a morfologické prostředky, prvky vertikální kompozice, větná stavba). Ke každé komunikační sféře jsou připojeny ukázky komunikátů a jejich rozbor. Ilustrační ukázka přímo textu diplomové práce zastoupena není.

Příslušným a v rámci daných kapitol poměrně rozsáhlým pasážím v podstatě odpovídají dále v této práci charakterizované metodické příručky, které dbají na praktické využití těchto prostředků. K tomu, co je podstatou odborné komunikace, tedy čemu ony rozsáhle nastíněné jazykové a stylistické prostředky vlastně slouží, se dostáváme pouze okrajově. Jak jsme uvedli výše, *Stylistika mluvené a psané češtiny* akademickou komunikaci charakterizuje především úbytkem „odbornosti“ oproti komunikaci vědecké. Jedná se o výchozí a základní tvrzení této monografie k danému stylu. Co si pod tou odborností představit, si však můžeme pouze domýšlet.

2.2.3. Odborné praktické a metodické příručky

Komplementárně k uvedenému množství vznikajících bakalářských diplomových prací jsou v sekundární literatuře zastoupeny také odborné příručky o závěrečných kvalifikačních pracích. Jedná se o sekundární podpůrnou literaturu pro studenty, kteří zrovna diplomovou práci tvoří. Z tohoto hlediska jsou odborné příručky zaměřené na pomoc studentům s diplomovými pracemi psány s vědomím jejich využitelnosti po krátkce ohraničenou dobu.

---

⁴⁹ KADERKA, Petr. Sféra odborné komunikace. HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016, s. 197. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.

V příručce *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)* z roku 2013 autor uvádí, že v českém prostoru eviduje 159 příruček tohoto typu.⁵⁰ Zároveň reflektuje nejčastější zaměření těchto příruček na „obsahovou metodiku, rozsah, odbornost, jazykovou a formální úpravu“.⁵¹ Každá příručka tyto oblasti zpracovává jinak podle celkově rozlišných pojetí, a to pojetí lišících se z hlediska rozsahu (stručnost a komplexnost, detailnost a přehledovost), případně jazykového stylu (odborný a populárně naučný, postup popisný a výkladový).

Pravděpodobně v souvislosti s výše zmíněným zaměřením příruček na období aktivní práce studenta na závěrečné kvalifikační práci jsou příručky komponovány z hlediska časové posloupnosti jednotlivých činností, které tuto práci provázejí. Na úvod je v některých příručkách řazena kapitola zaměřená na stylistiku, konkrétně na komunikáty odborného funkčního stylu, dále však již postupně následují kapitoly zaměřené na fázi příprav, zpracování a hodnocení diplomové práce. Některé příručky tento postup zohledňují již v názvu publikace, například *Bakalářská a diplomová práce – Od zadání po obhajobu*.⁵²

Většina těch příruček, které reflektují stylové zařazení slohového útvaru bakalářské diplomové práce, ji vnímají jako samostatný slohový útvar existující v rámci jiných útvarů odborného funkčního stylu. Některé příručky vymezují termín vysokoškolská nebo závěrečná kvalifikační práce, ke kterým řadí jak práci bakalářskou, tak magisterskou a disertační. Označení bakalářské práce jako práce diplomové není v příručkách, ale ani u širší veřejnosti pravidlem a termín diplomová práce splývá s označením pro práci magisterskou (viz například názvy příruček: *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*⁵³; *Jak psát bakalářské, diplomové a jiné práce*⁵⁴; *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*⁵⁵).

Některé příručky však pojmy bakalářská a magisterská diplomová práce rozlišují a své stanovisko ke zřetelnému pojmovému rozdílu vysvětlují v příslušných kapitolách

---

⁵⁰ FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)*. Vyd. 2. Praha: Ingenio et Arti, 2013, s. 47. ISBN 978-80-905287-2-7.

⁵¹ Tamtéž, s. 12

⁵² KAPOUNOVÁ, Jana a Pavel KAPOUN. *Bakalářská a diplomová práce: od zadání po obhajobu*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0079-8.

⁵³ SYNEK, Miloslav, Pavel MIKAN a Hana VÁVROVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1819-0.

⁵⁴ ATTL, Pavel, Alžběta KIRÁĚOVÁ a Alena POLÍVKOVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové a jiné práce*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007. ISBN 978-80-86578-61-3.

⁵⁵ LIŠKA, Václav. *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-021-8.

publikace.⁵⁶ Zpracování příslušných hesel v jazykových slovnících je stručné, a tak dává jasnou odpověď pouze za předpokladu, že si je do důsledků vyložíme sami. Slangový výraz „diplomka“ vykládá *Akademický slovník cizích slov*⁵⁷ jako diplomní práci bez bližšího určení. Heslo „diplomní, diplomový“ tentýž slovník a *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*⁵⁸ vykládají shodným způsobem jako práci nutnou pro získání vysokoškolského diplomu. U hesel bakalář a magistr oba výše zmíněné slovníky i *Slovník spisovného jazyka českého*⁵⁹ uvádějí význam ve smyslu akademické hodnosti.

Na základě hesel jazykových slovníků si tedy lze odvodit, že diplomová práce je jakákoliv práce vedoucí k získání akademické hodnosti. Oproti tomu zákon o vysokých školách i vnitřní předpisy Univerzity Karlovy⁶⁰, které jsme analyzovali a jimž se více věnujeme v příslušné kapitole (2.2.4), označuje za diplomovou práci pouze práci magisterskou. Ačkoliv k tomu nemáme příslušná výzkumná data, domníváme se, že se jedná o vliv dodatečně zaváděných bakalářských studijních programů, které neměly v českém prostředí vybudovanou tradici.

*Rukověť autora diplomky*⁶¹ nevyčleňuje diplomovou práci jako speciální slohový útvar, ale řadí ji k útvaru vědecké stati. Diplomová práce je tak řazena vedle článků pro odborné časopisy nebo studie a monografie. Je tím oslaben její výlučný status jako práce kvalifikační a podpořen význam komunikátu ve smyslu vlastního odborného textu.

V případě některých příruček lze hovořit o nadstandardním zpracování, které přináší komplexní pohled na diplomové práce s přesahy a souvislostmi. Většina příruček se však uchyluje k základním praktickým radám. Obsahové zaměření příruček, které lze označit za elementární, je přibližně následující: 1) výběr tématu, stanovení cíle a hypotéz práce, 2) práce s informacemi, sběr podkladů, 3) volba kompozice zaměřená na vnější členění, 4) formální úprava (tabulky, odkazy, citační norma, číslování stránek, výběr písma atd.). Takovou strukturu příručky s bazálním množstvím informací ke každému tématu nalezneme

---

⁵⁶ KUBÁTOVÁ, Helena. *Rukověť autora diplomky: čtení a psaní odborných textů ve společenských a humanitních oborech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 24. ISBN 978-80-244-2314-2.

⁵⁷ PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1.

⁵⁸ MEJSTRÍK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

⁵⁹ HAVRÁNEK, Bohuslav, ed. *Slovník spisovného jazyka českého*. 2., nezměněné vyd. Praha: Academia, 1989.

⁶⁰ *Úplné znění studijního a zkušebního řádu Univerzity Karlovy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2018. Dostupné také z: https://www.cuni.cz/UK-146-version1-uz2_studijni_uk_r.docx

⁶¹ KUBÁTOVÁ, Helena. *Rukověť autora diplomky: čtení a psaní odborných textů ve společenských a humanitních oborech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2314-2.

například v publikaci *Pokyny pro vypracování bakalářské, diplomové a jiné práce*⁶² nebo *Jak psát bakalářské, diplomové a jiné práce*⁶³.

Některé publikace mají strukturu shodnou, přidávají ovšem informace navíc. Příručka *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné práce*⁶⁴ uvádí také kapitolu zaměřenou na průběh obhajoby (nejčastěji připojovaná kapitola), podobně zaměřenou kapitolu přidává také publikace *Bakalářská a diplomová práce: od zadání po obhajobu*⁶⁵, která je pravděpodobně nejnovější příručkou k danému tématu v českém knižním prostředí. Příslušná kapitola se nazývá *Prezentační dovednosti*. Graficky zvýhodněné informace v této kapitole jsou následující: „Nezapomeňte, jak je důležité, abyste udělali dobrý první dojem,“⁶⁶ a „Prezentace (...) musí být: odborná (...), napínavá (...) a vtipná.“⁶⁷ Publikace *Jak psát bakalářskou práci*⁶⁸ navíc krátce připojuje informace o metodách zkoumání. Některé jiné publikace sice volí netradiční zpracování (příručka o bakalářské práci zpracovaná jako bakalářská práce)⁶⁹, jejich celkové obsahové pojetí je však vesměs podobné výše zmiňovanému.

Komplexněji k tématu zpracování diplomových prací přistupují ty příručky, které uvedené informace zasadí do širších souvislostí odborného funkčního stylu, ke kterému diplomová práce náleží. Takovou příručkou je například *Rukověť autora diplomky*. V úvodní kapitole nás zaskočí výzva k zanedbávání citační povinnosti: „Pokud se vám zalíbí některá z mých formulací, kterou jsem uvedla v příkladech, a rádi byste ji použili, klidně ji použijte, aniž byste mě museli citovat.“⁷⁰ Hned následující kapitola se jmenuje *Autoři a odborné texty*⁷¹. Ta populárně naučným stylem (kontakt se čtenářem, rozvolněná terminologie a viz také užití slangového výrazu v titulu knihy) uvádí čtenáře do problematiky odborných textů.

---

⁶² HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Pokyny pro vypracování bakalářské, diplomové a jiné písemné práce*. V Praze: Vysoká škola obchodní, 2009. ISBN 978-80-86841-12-0.

⁶³ ATTL, Pavel, Alžbeta KIRÁĚOVÁ a Alena POLÍVKOVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové a jiné práce*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007. ISBN 978-80-86578-61-3.

⁶⁴ SYNEK, Miloslav, Pavel MIKAN a Hana VÁVROVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1819-0.

⁶⁵ KAPOUNOVÁ, Jana a Pavel KAPOUN. *Bakalářská a diplomová práce: od zadání po obhajobu*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0079-8.

⁶⁶ Tamtéž, s. 117.

⁶⁷ Tamtéž, s. 114.

⁶⁸ ZAPLETAL, Ladislav. *Jak psát bakalářskou práci*. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2011. ISBN 978-80-86710-42-6.

⁶⁹ FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a hodnotit (obhájit)*. Vyd. 2. Praha: Ingenio et Arti, 2013. ISBN 978-80-905287-2-7.

⁷⁰ KUBÁTOVÁ, Helena. *Rukověť autora diplomky: čtení a psaní odborných textů ve společenských a humanitních oborech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, s. 11. ISBN 978-80-244-2314-2.

⁷¹ Tamtéž, s. 13-24

Další metodickou příručkou, jejíž součástí je pojednání o odborném funkčním stylu, je *Metodika tvorby diplomové práce*⁷². Potřebu užití daného stylu uvádí v souvislosti: „Sepisování textu diplomové práce je komunikační proces, který vyžaduje sčtetlost, jazykovou kulturu i odbornou erudici. Pozornost je soustředěna na obsah a logickou následnost výkladu, nikoliv na subjekt, tj. na „já“ studenta, který práci píše. Základní požadavky jsou věcná správnost, úplnost, přesnost, objektivita, jednoznačné vyjadřování, jasnost postupu a celková přehlednost textu.“⁷³ Tato a podobná stylová charakteristika by sice měla být jedním ze základních měřítek a poznávacích znaků každé diplomové práce, ve velké části praktických příruček však podobná informace chybí.

Metodika tvorby diplomové práce dále pojednává o slohových útvarech odborného funkčního stylu, přičemž diplomovou práci stejně jako publikace *Rukověť autora diplomky* řadí k útvaru vědecké statě. Obě tyto příručky vydělují tzv. empirickou a teoretickou vědeckou stat' a pak také přehledovou stat', která je v případě *Metodiky tvorby diplomové práce* vyčleněna samostatně a v *Rukověti autora diplomky* je zařazena pod teoretickou vědeckou stat'. Hlavní rozdíl spočívá v tom, že empirická vědecká stat' je založena na konkrétním experimentu nebo výzkumu a podává o něm zprávu, teoretická stat' se oproti tomu zabývá abstraktním tématem. Přehledová vědecká stat' „podává přehled o jedné problematice z různých úhlů pohledu. Zpravidla se využívá kompilace z pramenů a literatury. Diplomant se stává odborníkem na to, co k danému tématu vyslovili nebo napsali jiní. Tvůrčí invence může spočívat: a) v nových myšlenkách, dokladech apod., b) v originálním utřibení problematiky (systematizaci), c) v nové interpretaci faktů.“⁷⁴

Metodika tvorby diplomové práce dále vyčleňuje útvar vědecké prezentace a vědecké studie. Stručně se věnuje slohovým postupům. Celkově i ostatní kapitoly této publikace, které se tematicky shodují s těmi v řadě dalších praktických příruček, jsou zpracovány velmi komplexně a dávají studentům širší představu, jaké kvality by měl text jejich diplomové práce mít. V kapitole nazvané *Úprava textu diplomové práce*⁷⁵ se autoři nevěnují pouze úpravě grafické a formální, kterou v ostatních příručkách reprezentuje „typ fontu a velikost písma, podtrhávání a zvýrazňování vybraného textu, poznámky pod čarou, vysvětlivky,

---

⁷² FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. Brno: Knihař, 2002. ISBN 80-862-9205-3.

⁷³ Tamtéž, s. 76.

⁷⁴ Tamtéž, s. 78.

⁷⁵ Tamtéž, s. 87-113.

obrázky, grafy a tabulky, citace, zkratky, značky a symboly“⁷⁶, ale také kritériím pro věcnou správnost nebo jazykové prostředky. Vyčleněna jsou následující kritéria pro věcnou správnost: faktografická správnost, jasnost a výstižnost, přesnost a metodičnost, plynulost a přiměřená stručnost a komplexnost pojednání.⁷⁷ Jazykové prostředky, na které se příručka zaměřuje, jsou: lexikum (terminologie, nociónálnost, synonymnost), jmenné a slovesné vyjadřování, zkracování slov a výrazů nebo stavba vět (slovosled).⁷⁸

V případě mnoha příruček není jasné, které cíle si jejich autoři stanovují (v těch ostatních k vytyčení cílů tradičně slouží úvodní kapitola). V příručce *Jak psát diplomové a závěrečné práce*⁷⁹ je nezvykle obsáhlá část věnující se jazykovým prostředkům (zvláštní kapitoly pro interpunkční znaménka: tečka, čárka, středník, otazník, vykřičník, dvojtečka atd., zvláštní kapitoly pro všechny slovní druhy kromě částic apod.). Vzhledem k ostatním publikacím však předpokládáme, že prvotním cílem příruček není jazyková výchova a suplování lingvistických a filologických monografií, a výše zmíněná publikace je tedy spíše výjimkou.

Zdá se, že cílem většiny příruček je především nabídnout soubor postupů a prostředků, které jsou funkční, praktické a vedou studenta k vyhotovení diplomové práce. Bohužel se v mnoha případech jedná pouze o velmi stručný a povrchní návod ulpívající na požadavcích vnější úpravy prací, tedy směřující k tzv. formalismu. Ten dokresluje například kapitola *Nejčastější otázky ze studentských lavic* příručky *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*⁸⁰ (mimořádně další z těchto příruček, které termínem diplomová nerozumí slovo nadřazené pro bakalářskou a magisterskou práci zároveň). Otázky jsou následující: Kolik stránek má mít kapitola? Kolik musí být citací na 1 A4 (stránku)? Kolik zdrojů musí být uvedeno v seznamu použitých zdrojů? apod.⁸¹ Pouze malá část příruček je zaměřena (v různé míře) také na kritéria kvality obsahu diplomových prací, na zásady tvorby (stylistiky a stylizace) textu odborného funkčního stylu a na slohovou výchovu.

---

⁷⁶ FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)*. Vyd. 2. Praha: Ingenio et Arti, 2013, s. 37. ISBN 978-80-905287-2-7.

⁷⁷ FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. Brno: Knihař, 2002, s. 89. ISBN 80-862-9205-3.

⁷⁸ Tamtéž, s. 90-113.

⁷⁹ HOLOUŠOVÁ, Drahomíra. *Jak psát diplomové a závěrečné práce*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-706-7841-0.

⁸⁰ KOZLOVÁ, Lucie a Veronika KUBELOVÁ. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. ISBN 978-80-7394-155-0.

⁸¹ Tamtéž, s. 44.

2.2.3.1 Jak napsat diplomovou práci Umberta Eca

Naprosto speciálním příkladem odborné příručky je dnes již kultovní *Jak napsat diplomovou práci* Umberta Eca.⁸² Informace, které jsou v mnoha někdy i o desítky let později⁸³ vydávaných příručkách pouze v torzovité podobě, najdeme v této publikaci komplexně pojaté. Eco na problematiku tvorby diplomové práce navíc nahlíží nejen z pozice studenta, ale také zadavatele a vedoucího práce a potenciálního čtenáře.

Některé z kapitol Ecovy publikace jsou již v určitých ohledech překonané. V době rozvinutých informačních technologií je málo pravděpodobné, že by si student při přípravě psaní diplomové práce vytvářel kartotéční lístky a ručně psané a systematizované excerpcce a citace. Nicméně i z těchto kapitol lze čerpat poučení o důkladnosti a zodpovědném přístupu k vědecké práci.

Ecova publikace má v mnoha ohledech úvahový nebo až filozofický charakter. Jsou zde zařazeny kapitoly jako *Vědecká pokora* nebo *Vědecká hrdost*. V úvodu publikace je zařazena také kapitola *Co je to diplomová práce a k čemu vlastně slouží?* Po souhrnu vnějších kritérií, kterými se zabývají i příručky analyzované výše, Eco konstatuje: „O podstatě diplomové práce nebylo však zatím řečeno téměř nic.“⁸⁴ Z toho, co v dané kapitole následuje, vyvozujeme, že podstatou práce jsou buď různé „objevy“, neboli „dílo, o němž by později ostatní vědci neměli nevědět,“ nebo kompilace, ve které student „prokazuje, že kriticky přehlédl větší část existující literatury (...), že je schopen stávající problematiku jasně vyložit a že dokáže dát do vzájemných souvislostí různé přístupy a názory tak, aby vznikl inteligentní, syntetický přehled, který by pak mohl posloužit jako zdroj důležitých informací i odborníkovi z daného odvětví (...).“⁸⁵ Toto dělení se částečně překrývá s dělením uváděným v *Metodice tvorby diplomové práce* a *Rukověti autora diplomky* uvedeným výše, totiž na empirickou a teoretickou vědeckou stat' a stat' přehledovou. Přičemž podle Eca se práce objevná překrývá spíše s prací dizertační, případně s pracemi nadaných diplomantů, zatímco za „dobrou diplomovou práci může být považována (...) i kompilace.“⁸⁶

S předešlým souvisí kapitola *Kdy je práce „vědecká“?*, ve které Eco stanovuje čtyři náležitá kritéria pro takovou práci. Těmi kritérii jsou: a) předmět výzkumu je poznatelný a

---

⁸² ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

⁸³ Originál Ecovy publikace vyšel v Miláně roku 1977.

⁸⁴ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 19. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

⁸⁵ Tamtéž, s. 21.

⁸⁶ Tamtéž.

identifikovatelný, musí být označován a definován tak, aby byl poznatelný i pro ostatní, b) o předmětu práce sděluje věci, které ještě řečeny nebyly, c) práce je užitečná a prospěšná pro ostatní, d) práce musí poskytovat předpoklady pro potvrzení nebo vyvrácení předpokladů, z nichž vychází.⁸⁷ Můžeme navíc zjišťovat nejen vědeckost, ale míru významu dané vědecké práce, kterou podle Eca posoudíme následujícím způsobem: „Vědecký význam práce je přirozeně měřitelný podle stupně nezbytnosti konkrétního pojednání.“⁸⁸

Jak bylo uvedeno, Eco naráží i na stejná témata jako mnoho dalších příruček, pojímá je však komplexněji. Za příklad si můžeme vzít problematiku volby tématu práce, jíž jsou mnohé příručky uvedeny. Především se Eco prvoplánově nezabývá prázdnými frázemi o potřebě volby tématu, jež studenta zajímá. Ecoův přístup je konstruktivnější, pragmatičtější, podrobnější a obsáhlejší. Hledá odpovědi na konkrétní otázky, které uvádí v samotných názvech podkapitol (*Monografie nebo všeobecný přehled?*, *Má mít diplomová práce charakter historický či teoretický?*, *Věnovat se tematice starší nebo současné?*, *Jak dlouho se dělá na diplomové práci?*, *Má mít práce charakter „vědecký“ nebo „aktuálně historický“?* apod.) V každé kapitole pak uvádí dobré i špatné příklady řešení a svůj komentář. Píše s pochopením pro studenta, radí mu, jak na volbu tématu tzv. vyžrát, uvádí i výhody a nevýhody volby různých témat z pohledu vedoucího nebo oponenta práce. Studentovi poradí, jak zvolit téma chytře, které téma studentovi přinese více zábavy a které zadání je obtížnější než jiné. V tom nelze Ecovi upřít jistou míru humorného nadhledu. Stanovené otázky Eco vždy zkoumá z více hledisek. Například diplomová práce o současném básníkově může přinést úplně nová a průkopnická zjištění, zároveň však nemáme dostatek sekundární literatury apod.

Všechny příručky, kterým jsme se věnovali, ukazují především to, že proces tvorby diplomové práce může nabývat různých podob. Může být buď velice redukovaný, a to na dodržování základních formálních kritérií, nebo naopak rozšířený o celostní úvahy studenta nad zaměřením, smyslem a kvalitativní úrovní práce. Tento rozptyl lze pozorovat především na srovnání těch nejstručnějších příruček zpracovaných jednotlivými katedrami vysokých škol za účelem elementární pomoci studentům příslušných kateder a komplexnějších autorských počinů, z nichž za nejobsáhlejší považujeme právě *Jak napsat diplomovou práci* Umberta Eca.

---

⁸⁷ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 49-53. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

⁸⁸ Tamtéž, s. 51.

2.2.4. Metodické pokyny vysokých škol a jejich kateder

Zákon o vysokých školách stanovuje ukončení studia závěrečnou zkouškou, jejíž součástí je „zpravidla“ bakalářská diplomová práce. Předpis, který by stanovil některé z náležitostí bakalářské diplomové práce, tento zákon nestanovuje. A v případech, které jsme analyzovali (Univerzita Karlova, Univerzita Hradec Králové, Univerzita Palackého v Olomouci, České vysoké učení technické), podobu bakalářské diplomové práce blíže neurčuje ani studijní a zkušební řád univerzity. Studijní a zkušební řád Univerzity Karlovy uvádí, že další podrobnosti určují vnitřní předpisy jednotlivých fakult.

Fakultní pravidla pro organizaci studia bývají detailnější. Určují způsob výběru tématu závěrečných prací, průběh obhajoby, pravidla pro zveřejňování prací (ta v některých případech určují i řády univerzitní) nebo stanovují postup v případě zjištění nepůvodního textu práce, tedy plagiátorství. Další detaily k bakalářským diplomovým pracím poskytují na fakultní úrovni speciální opatření děkana, a to v různé míře. Opatření děkana PedF UK č. 37/2017⁸⁹ stanovuje povinný obsah popsáný na základě vnějšího členění na úrovních vyššího řádu (od titulního listu a prohlášení o originalitě vlastního textu po případný seznam příloh a samotné přílohy), některé detaily jednotlivých částí (povinné informace na titulním listu) i celkový rozsah práce (72 000 znaků). Stejně informace uvádí například Opatření děkana FF UK č. 10/2014⁹⁰.

Nejdetailněji uvádí náležitosti práce jednotlivé katedry. I ve formulacích kateder jsou však rozdíly. Například Katedra české literatury PedF UK informuje studenta o vyžadované podobě diplomové práce souvislým textem. „Diplomovou prací se ověřují vědomosti a dovednosti, které student získal během studia, a jeho schopnosti využívat je při řešení úkolů studijního oboru,“ zní incipit těchto pokynů.⁹¹ Následuje vyjádření k podobným obsahovým celkům, k jakým se vyjadřují odborné příručky, jimž jsme se věnovali v předchozí kapitole. Konkrétně se v tomto případě jedná o výběr tématu, strukturu práce, zásady vědecké práce a formální náležitosti, přičemž některé části jsou doplněny dílčími komentáři a doporučeními autorů těchto pokynů: „DP je nejdůležitějším krokem v práci studenta na fakultě. Závažnost

---

⁸⁹ OPATŘENÍ DĚKANA Č. 37/2017. *O podrobnostech pro závěrečné práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2017.

⁹⁰ OPATŘENÍ DĚKANA Č. 10/2014. *Pravidla pro evidenci, odevzdávání, obhajování a zveřejňování závěrečných prací*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014.

⁹¹ *Pokyny pro vypracování bakalářských a magisterských diplomových prací na Katedře české literatury*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné také z: <http://pages.pedf.cuni.cz/kcl/files/2015/06/BP-a-DP-1.docx>

této skutečnosti by si měl uvědomit již na počátku studia a při sledování jednotlivých disciplín studijního oboru uvažovat o tom, která ho nejvíce zaujala.“⁹²

Katedra českého jazyka PedF UK zpracovává pokyny k tvorbě bakalářských diplomových prací v podobě předpřipravené šablony, která stručně simuluje budoucí podobu studentské práce.⁹³ V podstatě tak určuje to, co v pokynech Katedry české literatury najdeme v kapitole *Formální náležitosti*. Více požadavků daná katedra nestanovuje. Pokud má student této katedry zájem o další informace k náležitostem své bakalářské diplomové práce, musí je hledat v dokumentech s vyšší platností, ovšem ani tam je nemusí najít. Například citační norma není stanovena ani v pokynech katedry, ani v dokumentech s vyšší platností.

Student se musí spokojit s formulací v opatření děkana, které uvádí následující: „Při zpracování se vychází z aktuální platné normy pro úpravu písemností ČSN 01 6910 a zvyklostí oboru.“⁹⁴ Jelikož ČSN 01 6910 neobsahuje citační normu, student by měl zjistit, jaké jsou zvyklosti oboru, případně se poradit s vedoucím práce. Ten konzultuje s diplomantem podobu práce v průběhu psaní. Student by měl k doporučením vedoucího práce přihlížet, doporučují to metodické příručky samotných fakult: „Je dobré poradit se s vedoucím práce, jakou formou, podle jakého stylu máte ve své bakalářské, diplomové či disertační práci citovat.“⁹⁵ Obširnější poznatky o tom, jak konzultace vedoucích práce a diplomantů reálně probíhají, ovšem nemáme.

Metodické pokyny Českého vysokého učení technického, jež byly směrodatné pro námi analyzované bakalářské diplomové práce, jsou stejně jako u Univerzity Karlovy vydávány na úrovni fakult, kateder či ústavů. Existuje však také metodická příručka společná pro celou vysokou školu vydávaná a aktualizovaná Ústřední knihovnou ČVUT. Tato příručka stanovuje očekávatelné požadavky na práci diplomantů dané školy. Uvádí, že „je třeba definovat problémy, které chcete řešit, stanovit cíl práce, zvolit metody a objasnit, v čem

---

⁹² *Pokyny pro vypracování bakalářských a magisterských diplomových prací na Katedře české literatury*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné také z: <http://pages.pedf.cuni.cz/kcl/files/2015/06/BP-a-DP-1.docx>

⁹³ *Formální náležitosti DP*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka, 2017 [cit. 2019-01-04]. Dostupné také z: http://wwwmod.pedf.cuni.cz/udeska/files/opatreni_dekana/opad_122017_priloha_3_diplomova_prace.pdf

⁹⁴ OPATŘENÍ DĚKANA Č. 37/2017. *O podrobnostech pro závěrečné práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2017, s. 4.

⁹⁵ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

bude přínos dané práce. Důležitou součástí přípravy je rešerše informačních zdrojů, ze kterých můžete čerpat.“⁹⁶

Pro metodická východiska naší analýzy, jež budou nastíněna dále, je podstatné, že bakalářské diplomové práce nejsou hodnoceny mimo rámec stanovený touto metodikou Českého vysokého učení technického. Zároveň je to metodika předepisovaná jako závazná jednotlivými fakultami školy. Patříčné odkazy na tuto metodiku vydanou Ústřední knihovnou ČVUT se vyskytují v příslušných předpisech fakult. Jako příklad uvedme předpis děkana Fakulty elektrotechnické, *Metodický pokyn č. 1/2009 O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací*.

2.2.5. Publikace reflektující kvalitu diplomových prací

Žádná z dostupných knižních publikací zaměřených na analýzu kvality diplomových prací nemá za cíl pojednat téma v úplnosti. Nenalezli jsme publikaci, jejímž tématem by bylo celkové zhodnocení existujících bakalářských diplomových prací. Reflexi současného stavu diplomových prací se věnuje publikace *Jak nepsat diplomovou práci* Soni Schneiderové⁹⁷. Jak ovšem uvádí sama autorka, jde především o popis některých problematických jevů, nikoliv celkové zachycení současného stavu diplomových prací. Podobné problematice se dále věnují různé časopisecké příspěvky, z nichž jmenujme například *Písemné práce českých vysokoškolských studentů jako ilustrace jedné z částí akademického diskurzu*⁹⁸ nebo *K jazykovým a stylizačním dovednostem budoucích češtinářů*⁹⁹.

Článek *K jazykovým a stylizačním dovednostem budoucích češtinářů* je sice zaměřen na kvalitu studentských prací využívajících jiné slohové postupy než diplomové práce, ze zjištění autorů však můžeme i tak čerpat kontextuální poznatky vhodné pro pochopení stavu v současné době odevzdávaných diplomových prací. Autoři v závěru poznamenávají, že „stylistice a praktickému užití jazyka je stále věnována malá pozornost“¹⁰⁰, přičemž se v článku hovoří o studentech učitelství češtiny. Shodně se vyjadřuje i Soňa Schneiderová,

---

⁹⁶ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

⁹⁷ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Jak nepsat diplomovou práci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. Günther. ISBN 978-80-244-2968-7.

⁹⁸ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Písemné práce českých vysokoškolských studentů jako ilustrace jedné z částí akademického diskurzu*. *Didaktické studie*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2015, 7(2), 58-71. ISSN 1804-1221.

⁹⁹ ŠTĚPÁNÍK, Stanislav a Radka HOLANOVÁ. *K jazykovým a stylizačním dovednostem budoucích češtinářů*. *Český jazyk a literatura*. Fraus, 2018, 68(5), 230-238. ISSN 0009-0786.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 238.

když v rámci odkazování ke zjištění Světlý Čmejrkové dodává, že současný stav úrovně odborných studentských prací odpovídá „nedostatečnému výcviku studentů v tomto způsobu psaní během školní docházky a během studia na vysoké škole“.¹⁰¹ Hlavní potíže vidí Schneiderová ve stanovení tématu, formulaci postupů a cílů práce, v užívání jazykových a kompozičních prostředků při výstavbě odborného textu, ve schopnostech studentů přesně a výstižně formulovat myšlenky a v práci s citační normou.

Speciální místo v současné literatuře na dané téma zauímají diplomové práce vedené doktorem Michalem Křístkem z Masarykovy univerzity v Brně. Jedná se o práce s názvem *Odchylky od stylových norem odborné komunikace (na vzorku vysokoškolských seminárních prací)*¹⁰², *Specifické rysy žánru diplomové práce a jeho zařazení do soustavy funkčních stylů*¹⁰³ a *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*¹⁰⁴.

Obzvlášť poslední z těchto diplomových prací lze i vzhledem k absenci jiných rozsáhlejších na problematiku diplomových prací tematicky zaměřených textů považovat za velmi přínosnou. Daná diplomová práce z výše vytyčených okruhů literatury navázaných na sledovanou tematiku, z příruček, metodických pokynů i stylistických monografií koncentruje to podstatné pro žánr diplomové práce a na základě získaných poznatků tvoří relevantní a komplexní kritéria pro posouzení kvality těchto prací.

I v roce vzniku diplomové práce, kterou právě čtete, však můžeme shodně s Kolouchovou konstatovat, že „poznání žánru diplomové práce (...) je podle našeho názoru věnována pouze minimální pozornost.“¹⁰⁵ Kritéria hodnocení diplomových prací u Kolouchové vychází jednak z obecné definice normy odborného funkčního stylu, jednak z předpisů Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, na níž byly hodnocené diplomové práce obhájeny.

Kolouchová rozděluje sledovaná kritéria na formální a na kritéria související s hlavním textem práce. Ve formálních náležitostech sleduje například správnost údajů uvedených na titulním listu, případně dodržení stanoveného rozsahu práce apod. V kritériích souvisejících

---

¹⁰¹ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. Písemné práce českých vysokoškolských studentů jako ilustrace jedné z částí akademického diskurzu. *Didaktické studie*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2015, 7(2), 59. ISSN 1804-1221.

¹⁰² DOLEČEK, Martin. *Odchylky od stylových norem odborné komunikace (na vzorku vysokoškolských seminárních prací)*. Brno, 2011. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹⁰³ KOLOUCHOVÁ, Iva. *Specifické rysy žánru diplomové práce a jeho zařazení do soustavy funkčních stylů*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹⁰⁴ KOLOUCHOVÁ, Iva. *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*. Brno, 2012. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 11.

s hlavním textem práce sleduje koherenci názvu, abstraktu, úvodu, jádrové části práce a závěru. Jedná se tedy o průzkum tematické výstavby textu, tematické homogenosti. Jedním z cílů práce je „zjistit, zda rozsah jednotlivých proporcí v kompozici celé práce odpovídá její předem avizované hlavní náplni.“¹⁰⁶ Daný cíl Kolouchová parafrázuje tak, že nás bude zajímat, „kolik stran textu konkrétní práce je věnováno hlavnímu tématu, jež je (nebo alespoň by mělo být) patrné z jejího názvu, abstraktu a úvodu, případně závěru.“¹⁰⁷ V podstatě tak Kolouchová sleduje sdělnost, myšlenkovou hloubku a soudržnost, která se projevuje v monotematicčnosti diplomové práce.

Za důvod nenaplnění požadavku rozsahu jádra diplomové práce vzhledem k rámcovým částem práce, tedy názvu, abstraktu, úvodu a závěru Kolouchová označuje například: „vyčerpání daného tématu, náročnost jeho zpracování, nesprávná volba tématu.“¹⁰⁸ Tato domněnka Ivy Kolouchové je v souladu s tvrzením Soni Schneiderové.¹⁰⁹ Právě jmenovaným kritériem tematické homogenosti se inspirujeme i u jednoho z hodnotících kritérií v naší diplomové práci, jak bude nastíněno dále (2.3.1).

2.2.6. Celkové hodnocení

Publikaci, která by se komplexně zabývala problematikou diplomových prací, jsme v česky psané literatuře nenalezli. Zájem na problematice diplomových prací je u přehlédnuté literatury vždy dílčí. Metodické příručky jsou pouze praktickými kompendii, nevstupují do oblasti obecné teorie stylistiky, metodické pokyny jsou pouze předpisem zabývající se ve většině případů formálními požadavky škol a kateder, obecně stylistické monografie pak diplomové práce vnímají jako jeden útvar z mnoha dalších v oblasti odborného funkčního stylu a nevěnují mu větší pozornost. Knižní publikaci, která by komplexně analyzovala a reflektovala podobu již existujících diplomových prací, jsme v česky psané literatuře také nenalezli.

Je paradoxem, že jak některé metodické příručky, tak souhrnné stylistické monografie vesměs shodně jmenují základní vlastnosti odborného funkčního stylu, jimiž jsou tematická úplnost, myšlenková hloubka, výstižnost, přínosnost na poli poznání v daném oboru atp., ale

---

¹⁰⁶ KOLOUCHOVÁ, Iva. *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*. Brno, 2012, s. 83. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 110.

¹⁰⁹ SCHNEIDEROVÁ, Soňa. Písemné práce českých vysokoškolských studentů jako ilustrace jedné z částí akademického diskurzu. *Didaktické studie*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2015, 7(2), 60. ISSN 1804-1221.

v praxi hledí především ke znakům, které odborné texty taktéž konstituují, ale jsou jmenovány jako znaky dílčí. Respektive to jsou znaky, jež k naplnění oněch rysů základních směřují. Jedná se o dodržení rozsahu práce, číslování stránek, velikosti písma, užití autorského plurálu apod. Ani samotná přítomnost vnějšího členění, hypertextových odkazů podle citační normy, terminologie, užití opisného pasiva nebo nominálních konstrukcí vět však přece ještě neznamená, že v práci nalezneme odpovídající myšlenku, navíc podanou přesně, výstižně a úplně.

Uvedené dílčí rysy textu jsou především v metodických příručkách mnohdy prezentovány samy o sobě. Může tak být vytvářen klamavý dojem evidence plnohodnotné přináležitosti textu k odbornému funkčnímu stylu při použití daných formálních prostředků. K tomuto dojmu svádí především metodické příručky a pokyny fakult, v nichž jsou výše zmiňované a další podobné znaky zdůrazňované. Důraz na praktické rady a stanovení formálních náležitostí diplomových prací je nepochybně prvořadým úkolem tohoto druhu textů. Ovšem vzhledem k výrazné přítomnosti právě těchto formálních kritérií a nedostatku hledisek jiných mohou působit, že právě formální náležitosti jsou normotvorným prvkem odborné komunikace.

Publikace, ať už ve formě stylistických monografií nebo metodických příruček, které by byly zaměřeny na diplomové práce a stanovovaly jejich kritéria především z hledisek jako jsou například tematická výstavba (koherence cílů, obsahu a výsledku zkoumání, jejich homogenost) nebo myšlenková hloubka (myšlenková hierarchie, provázanost informací podávaných v kontextu a v souladu s výkladovým postupem), chybí. Právě proto v textech, jakým je právě pasáž analyzující obsahovou složku diplomových prací v pojednání Ivy Kolouchové, spatřujeme velký přínos. Jeho potenciál však, nutno dodat, zůstal zatím spíše nerozvinut.

2.3. Analýza bakalářských diplomových prací

2.3.1. Metodika postupu „zdola nahoru“

K analýze bakalářských diplomových prací byly vybrány práce z jediné školy, totiž Českého vysokého učení technického. Není v možnostech této práce analyzovat práce napříč vědními obory. Proto byla zvolena škola se zaměřením na obor jeden, konkrétně technický. K volbě technického oboru bylo přistoupeno proto, že u studentů tohoto oboru předpokládáme menší jazykové a stylizační dovednosti.

Uvědomujeme si, že tato volba může výrazně ovlivnit výsledek celé analýzy, na druhou stranu budeme sledovat pouze kritéria, která by měla být splněna u všech bakalářských diplomových prací, ať byly napsány na jakékoliv škole. V souvislosti s očekávanou mírou jazykové obratnosti a zběhlosti v tvorbě textů odborného funkčního stylu dodáváme, že ze stejného důvodu, který legitimizuje výběr školy, nesledujeme ani míru jazykového výcviku dostupného na dané škole. Ačkoliv posudky vedoucích i oponentů daných bakalářských diplomových prací známe, v analýze je nezohledňujeme a nezohledňujeme ani klasifikační stupeň, jímž byla obhájená bakalářská diplomová práce ohodnocena. Předpokládáme, že jakákoliv diplomová práce, která byla obhájena, v jisté míře splňuje požadavky, které jsou na tento druh textu kladeny.

Míra, ve které bakalářské diplomové práce odpovídají požadavkům odborné komunikace, se odráží právě ve zmiňovaných posudcích vedoucích a oponentů a ve výsledné klasifikaci. Jsme si vědomi toho, že bakalářské diplomové práci mohla být vytčena nedostatečná míra kvality právě v požadavku, jehož naplnění bude posuzováno v námi provedené analýze. Abychom co možná nejvíce eliminovali spor o míru dané kvality, stanovili jsme dvě z kritérií tak, že sledují nikoliv míru splnění daného požadavku, ale jeho splnění vůbec.

Ačkoliv tedy posudky posuzovaných prací zohledňovány nejsou, při jejich studiu vyšlo najevo, že jeden z diplomantů, Sergey Chistyakov, není českým rodilým mluvčím. Tuto informaci zde pro úplnost uvádíme. Zároveň upozorňujeme, že citace z bakalářských diplomových prací jsou uvedeny v autentické podobě, nebyly pravopisně ani jinak korigovány.

Počet analyzovaných prací je dán možnostmi této magisterské diplomové práce. Z důvodů předestřených v první části této kapitoly zaměřené na normovaný styl odborné komunikace není předmětem naší analýzy sledování dílčích a snadno kvantifikovatelných jevů. Při volbě hodnotících kritérií byla nejpodstatnější snaha o proniknutí k fundamentálním rysům textu odborného funkčního stylu. Hodnotící kritéria tak vyžadují detailní pročitání celého analyzovaného textu.

K analýze tedy volíme šest bakalářských diplomových prací, které byly obhájeny v letech 2017 a 2018 na Českém vysokém učení technickém, konkrétně na Fakultě stavební (1 práce), Fakultě elektrotechnické (2 práce), Fakultě strojní (2 práce) a Masarykově ústavu vysokoškolských studií (1 práce). Bakalářské diplomové práce vybrala osoba, která neznala důvody pro jejich výběr, neměla ani žádný zájem na pečlivém výběru prací a jejich

předběžném pročitání, práce jsou tedy náhodně vybrány z elektronického depozitáře Českého vysokého učení technického.

Jednotlivým bakalářským diplomovým pracím byla náhodně přiřazena čísla pro pozdější lepší orientaci v užívaných grafech a tabulkách. Autory prací, jejich název a rok obhájení (podle dostupných údajů v systému ČVUT DSpace) s přiřazeným číslem uvádíme v následující tabulce.

Tabulka 3: Výčet posuzovaných bakalářských diplomových prací

Jméno autora	Název práce	Rok obhájení	Číslo
David Prudek	Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí ¹¹⁰	2018	1
Jaroslav Běťák	Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných trajektorií ¹¹¹	2017	2
Aida Madelkhova	Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku ¹¹²	2017	3
Sergey Chistyakov	Využití hydrátu plynu v energetice ¹¹³	2017	4
David Kozlík	Mzdová politika podniku ¹¹⁴	2017	5
Veronika Pokludová	Vytápění základní školy (Podle titulního listu práce však Alternativní zdroje) ¹¹⁵	2017	6

Pro účely kvantifikace jednoho z kritérií použitých v následující analýze jsme text prací konvertovali do souboru DOCX vhodném pro zpracování v textovém editoru MS Word. V každém dokumentu byla zachována pouze hlavní část textu práce rámovaná jejím úvodem a závěrem, ostatní text byl odstraněn. Byl odstraněn také poznámkový aparát (poznámky

¹¹⁰ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹¹¹ BĚTÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

¹¹² MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

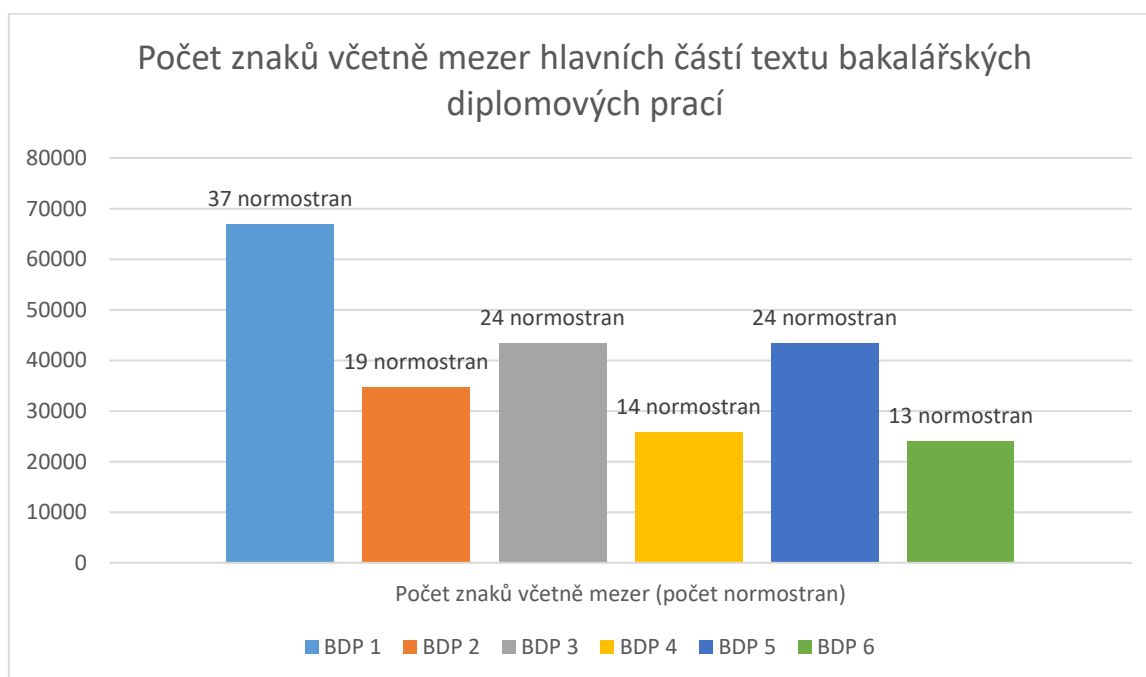
¹¹³ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

¹¹⁴ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹¹⁵ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

pod čarou, popisky multimediálních příloh), vložené tabulky, obrázky, grafy a případné matematické vzorce. V dokumentu zůstal text, který byl zkoumán v průběhu analýzy, v programu MS Word byl zjištěn počet znaků (včetně mezer) těchto částí. Počet znaků byl poté přepočítán na počet normostran textu (1800 znaků včetně mezer). Z příručky *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* Ústřední knihovny ČVUT uvádíme, že: „Rozsah práce odpovídá objemu prací na řešeném tématu. Pro bakalářskou práci je to asi 30 stran.“¹¹⁶ Není uvedeno, zda se jedná o hlavní část textu, o text celé bakalářské diplomové práce bez příloh či jinak.

Graf 1: Počet znaků hlavních částí textu bakalářských diplomových prací

K posouzení bakalářských diplomových prací volíme obecně rozšířenou metodu kriteriálního hodnocení. Tato metoda byla použita jak v analytické části magisterské diplomové práce Ivy Kolouchové¹¹⁷, tak například v tematicky příbuzném časopiseckém příspěvku¹¹⁸ Stanislava Štěpáníka a Radky Holanové, taktéž odkazovaném v předcházející kapitole (2.2.5). Obecné přijetí této metody dosvědčuje i její používání při hodnocení maturitních slohových prací.

¹¹⁶ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

¹¹⁷ KOLOUCHOVÁ, Iva. *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*. Brno, 2012. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

¹¹⁸ ŠTĚPÁNIK, Stanislav a Radka HOLANOVÁ. K jazykovým a stylizačním dovednostem budoucích češtinářů. *Český jazyk a literatura*. Fraus, 2018, **68**(5), 230-238. ISSN 0009-0786.

Kritéria hodnocení volíme v reakci na zjištění, která prezentujeme v předchozí kapitole – velká pozornost je při tvorbě a posuzování diplomových prací věnována dodržování formálních požadavků, malá pozornost je upřena na samotný obsah sdělení a jeho posouzení z hlediska hloubky, provázanosti a soudržnosti, zakotvenosti v intertextuálním prostředí, případně i novosti obsažených zjištění. Pokud je v metodických příručkách některý z těchto znaků odborných textů sledován, je tak činěno opět skrze kvantifikovatelné projevy v jeho formálních rysech: míra koheze je odvozována z frekvence užitých konektorů, orientátorů a částic, hloubka textu se posuzuje podle horizontálního členění textu na kapitoly, podkapitoly a odstavce.

Znaky textu, které označujeme jako formální, považujeme za odpovídající projevy vhodně vystavěných textů odborného funkčního stylu. Tyto znaky jsou konstitutivním příznakem odborných textů, nejsou však jejich podstatou. Podstata odborného funkčního stylu je v různých formulacích zachycena v celé řadě publikací, z kterých pro tuto práci čerpáme a na něž odkazujeme i v předchozích částech této práce. V publikaci *Jak napsat odborný text* je uvedeno: „Konstitutivní funkcí vědeckého stylu je být nástrojem rozvoje lidského poznání a posouvání jeho hranic.“¹¹⁹ Toto a podobná tvrzení jsou však nerozvedena, není stanoveno, jakým kritériem lze u konkrétního textu jeho přispění k posunutí hranic lidského poznání posoudit.

Příznačná je následující situace. V *Současné české stylistice* nalezneme citaci: „Odborný text směřuje vždy v rámci určitého tématu k úplnosti, celistvosti a vnitřní uspořádanosti předávané informace, na což má právě forma vyjádření podstatný vliv.“¹²⁰ Příslušná kapitola dále sleduje onu formu vyjádření, která má na obsah a jeho uspořádání „podstatný vliv“ (kompozice, spisovnost, větná stavba, morfologické a lexikální prostředky ad.), ale jakým kritériem posoudíme „úplnost a celistvost tématu“, tedy rysy, které jsou zmiňovány v první řadě, se čtenář nedozví.

V rámci této práce je tedy naší snahou volit taková kritéria, o nichž si myslíme, že by mohla přispět ke komplexnějšímu pohledu na texty odborného funkčního stylu, k nimž bakalářské diplomové práce patří. Kritéria záměrně vytváříme tak, aby byla v co nejtěsnější blízkosti k rysům, které v předchozích odstavcích označujeme za prvořadé a podstatné. Úplnost,

---

¹¹⁹ ČMEJRKOVÁ, Světlá. Získávání dovedností ve vědeckém vyjadřování. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 31. ISBN 80-85927-69-1.

¹²⁰ KRČMOVÁ, Marie. Pojmovost jako konstituující faktor projevu. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 175. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

celistvost nebo vnitřní uspořádanost textu se však projevují v celých komplexech vlastností textu. Vzhledem k možnostem této práce tvoříme kritéria na základě dílčích projevů těchto základních rysů odborné komunikace. Názvy kritérií použitých pro následující analýzu bakalářských diplomových prací odpovídají pojmům, které jsou projevům, na nichž se kritérium ověřuje, nadřazeny. Očekáváme, že zjistíme, zda tato kritéria zvolené bakalářské diplomové práce splňují, nebo nesplňují. Kritéria jsou následující:

- Kritérium vztahovosti: V bakalářské diplomové práci je užitý výkladový slohový postup.
- Kritérium soustavnosti: Výsledky poznání jsou v souladu s cíli bakalářské diplomové práce.
- Kritérium kontextu dosavadního poznání: Přítomnost intertextuálního zakotvení prokazuje aspiraci bakalářské diplomové práce na její vlastní přínos.

2.3.1.1 Kritérium vztahovosti

Za slohový postup vhodný pro teoreticky odborný text druhu diplomové práce se považuje postup výkladový.¹²¹ „Výkladový postup je složitě vystavěný; složitou vztahovost vyjadřuje i složitostí hierarchie vět a textové struktury,“ vystihuje jeho charakter Soňa Schneiderová.¹²² Zmiňovaná vztahovost je realizována textovou kohezí a koherencí, přičemž kohezí v souladu s *Novým encyklopedickým slovníkem češtiny online* rozumíme prostředky, které „slouží vyjádření významové soudržnosti textu, tedy koherenci.“¹²³ Koherenci textu a jejím prostředkům v odborném textu se věnují příslušné kapitoly uvozené titulem *Co drží text pohromadě a dává mu smysl* v publikaci *Jak napsat odborný text*¹²⁴, vycházíme také z *Nárysu textové syntaxe spisovné češtiny* Josefa Hrbáčka¹²⁵.

Hrbáček uvádí, že „slohový postup ve stylistice je způsob prezentace vztahů mezi vyjadřovanými fakty, které jsou obsaženy v jednotlivých výpovědích (podle funkce projevu, ale se zřením i k ostatním podmínkám komunikace).“¹²⁶ Vzájemné usouvztažnění obsahu

---

¹²¹ KRČMOVÁ, Marie. Pojmovost jako konstituující faktor projevu. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 180. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.; SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 24. Günther. ISBN 978-80-244-2968-7.; BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992, s. 35. ISBN 80-200-0020-8.

¹²² SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 24. Günther. ISBN 978-80-244-2968-7.

¹²³ NEKULA, Marek. KOHEZE. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOHEZE>

¹²⁴ DANEŠ, František. *Co drží text pohromadě a dává mu smysl*. ČMEJRKOVÁ, Světla, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 105-160. ISBN 80-85927-69-1.

¹²⁵ HRBÁČEK, Josef. *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Trizonia, 1994. Jazykové příručky (Trizonia). ISBN 80-855-7351-2.

¹²⁶ Tamtéž, s. 28.

jednotlivých výpovědí je různé povahy. Hrbáček i Daneš vydělují vztahy výčtové, časové a příčinné. Daneš jmenuje ještě vztahy charakteru souřadného, které mezi výše zmiňované vztahy u Hrbáčka řazeny nejsou a jsou pojednány v další kapitole zaměřené na formální vztahy výpovědí. Hrbáček zmiňuje vztah vysvětlovací, který je u Daneše řazen mezi vztahy příčinné.

Ze vztahů výčtových, časových, příčinných a vztahů charakteru souřadného se v této práci omezujeme pouze na sledování vztahů příčinných. Vztahy této povahy volíme pro naši analýzu proto, že právě je považujeme za příznačné pro výkladový slohový postup a „(...) zjišťování příčinných souvislostí mezi pozorovanými jevy je stále jedním z hlavních cílů vědeckého bádání.“¹²⁷ Zabýváme se vztahy mezi sousedícími výpověďmi a není pro nás podstatné, zda jsou spojené souřadně, nebo podřadně. V souladu s publikací *Jak napsat odborný text* je rozlišen vztah příčiny/důvodu ve vlastním smyslu, vztah podmínkový, přípustka a účel.¹²⁸ Vztah vlastní příčiny/důvodu, jak je pojednán v této práci, přitom zahrnuje vztahy, mezi kterými se vyskytuje jakýkoliv kauzální vztah nebo motiv, jsou zde tedy zahrnuté i vztahy, které bychom označili jako důsledkové nebo vysvětlovací. Vztahy podmínky, přípustky a účelu jsou chápány jako specifické varianty příčinného/důvodového vztahu mezi výpověďmi, respektive jsou na tomto vztahu založeny.

Vztahy příčinné povahy vydělujeme a posuzujeme v souladu s pojetím Františka Daneše.¹²⁹ V něm jsou sledovány vztahy mezi sousedními výpověďmi, a to ať stojí samostatně jako oddělené větné celky, nebo jsou paratakticky či hypotakticky spojeny v rámci souvětí, anebo je vztah příčinné povahy přítomen mezi dvěma skutečnostmi v rámci jedné věty. Vztah může být „vyjádřen či signalizován spojovacím výrazem“, ale může být i „nevyjádřen a jen se z obsahu obou vět vyrozumívá.“¹³⁰

Daneš tak neztotožňuje vztahy příčinné povahy s klasickým dělením významových poměrů mezi větami spojenými v souvětí. Zda jsou výpovědi spojeny paratakticky, hypotakticky, či úplně jinak není podstatné, důležitá je přítomnost příčinné souvislosti mezi sdělovanými skutečnostmi. Pro zachycení příčinných souvislostí má jazyk podle Daneše „mnoho různých výrazových prostředků, jednak více či méně synonymních, jednak vyjadřujících různé jeho

---

¹²⁷ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 123. ISBN 80-85927-69-1.

¹²⁸ Tamtéž, s. 127-133.

¹²⁹ Tamtéž, s. 105-160.

¹³⁰ Tamtéž, s. 121.

pragmatické a komunikativní odstíny a modifikace.“¹³¹ Daný přístup tak zdůrazňuje sémantické hledisko, nikoliv prostředky vyjádření.

S tímto širším pojetím významových vztahů příčiny souvisí jejich další klasifikace. František Daneš vyděluje „vztah příčiny/důvodu v užším smyslu, vztah podmínkový, přípustku a účel. Všechny tyto čtyři vztahy jsou založeny na kauzaci nebo motivaci, tedy na zákonité příčině nebo důvodu.“¹³² Specifické je především pojetí vztahu příčiny/důvodu v užším smyslu. Jedná se o spojení dvou výpovědí, „z nichž jedna vyjadřuje příčinu, resp. důvod, a druhá následek.“¹³³ Takto vydělený vztah tak zahrnuje a do jedné skupiny sdružuje spojení, která bychom označili jako parataktický poměr důvodový, důsledkový nebo vysvětlovací a také hypotaktický poměr příčinný.

I přes veškeré obtíže s posuzováním mezivýpovědních vztahů se tímto pojetím Františka Daneše nejvíce blížíme vztahovosti ve smyslu provázanosti informací podávaných v kontextu a v souladu s výkladovým postupem. Nesledujeme v první řadě prostředky vyjádření, ale přítomnost myšlenkové hierarchie vyjádřené významovými vztahy mezi sdělovanými skutečnostmi. Významové poměry mezi větami v souvětí jsou pouze jedním z prostředků vyjádření těchto vztahů. S přesunem důrazu na sémantickou složku sdělení nastávají komplikace celkového uchopení obsahově sémantických vztahů, jež dosvědčuje také Hrbáček, který uvádí: „Dalo by se rozlišit více sémantických vztahů, ale pokud nejsou zřetelně vyjádřeny, je jejich jednoznačné určení někdy velmi obtížné.“¹³⁴

Posuzované bakalářské diplomové práce jsme pečlivě pročítali a hodnotili jednotlivé mezivýpovědní vztahy. Jak je patrné již z nárysu pojetí obsahově sémantických vztahů využitého pro analýzu v naší práci, při celkovém posouzení textů mohou vyvstat komplikace. Ty bychom rozdělili do dvou skupin. První obtíže vyplývají z variantnosti jazykových prostředků vyjádření těchto vztahů. Logicko-sémantické vztahy mohou být znejasňovány způsobem jejich vyjádření. Obtížnosti porozumění vztahům ve větě bývá úměrná komplexnost vyjadřované myšlenky a složitost popisované skutečnosti.

Konkrétní projevy, ve kterých spatřujeme větší míru obtížnosti porozumění mezivýpovědním vztahům, ilustrujeme na konkrétních příkladech z analyzovaných

---

¹³¹ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 123. ISBN 80-85927-69-1.

¹³² Tamtéž, s. 126.

¹³³ Tamtéž, s. 127.

¹³⁴ HRBÁČEK, Josef. *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Trizonia, 1994, s. 52. Jazykové příručky (Trizonia). ISBN 80-855-7351-2.

bakalářských diplomových prací. Užitím reálných příkladových vět směřujeme nejen k praktickému zaměření celé analýzy, ale také na těchto větech ilustrujeme jejich mnohdy složitou, nebo až defektní gramatickou stavbu. Reálné, někdy nevhodné užívání jazyka, je totiž v mnoha případech druhou z překážek, které porozumění sémantickým vztahům v textu brání. Příkladový a podrobně klasifikovaný materiál uvádíme v příslušné kapitole (2.3.2) z praktické části analýzy.

Hlavní části textu (začínaje úvodem a konče závěrem práce, tedy bez případné předmluvy, abstraktu a bez poděkování) posuzovaných bakalářských diplomových prací jsou důkladně prostudovány. Pokud se v textu vyskytuje „zachycení vnitřních souvislostí sdělovaných faktů“ nebo pokud se vyskytuje pasáž, která „má plně objasnit, plně postihnout existující souvislosti předmětu sdělení“ způsobem, který byl popsán výše, tedy pomocí vztahů příčinných, je toto místo označeno a zahrnuto do celkové analýzy.

2.3.1.2 Kritérium soustavnosti

Ještě jednou odkazujeme na úvodní pasáže kapitoly o odborném funkčním stylu ze *Současné české stylistiky*, z nichž zdůrazňujeme, že funkcí komunikátu tohoto stylu je formulování „relativně úplného sdělení“. Forma, kterou je sdělení předáváno, by měla vést k „vytvoření jednoznačné a úplné představy o předmětu sdělení“ a v rámci tématu, o kterém odborný text pojednává, by mělo být dosaženo „úplnosti, celistvosti a vnitřní uspořádanosti předávané informace.“¹³⁵ Jakým kritériem přesně ověřit naplnění těchto hledisek u konkrétního komunikátu není dále uvedeno.

Stejně jako u dalšího z kritérií naší analýzy, u kritéria kontextu dosavadního poznání, jež si popíšeme dále, nejsme schopni bakalářské diplomové práce hodnotit z hlediska odborného, respektive nejsme schopni posoudit, zda práce podává úplné a vyčerpávající sdělení v rámci tématu, o kterém pojednává. Předpokladem této úplnosti je však homogenost, v *Současné české stylistice* zmiňovaná celistvost a kompoziční uspořádanost, případně tematická sevřenost celé práce. Umberto Eco vybízí diplomanty k vytvoření tzv. pracovní osnovy nebo pracovního plánu, který zahrnuje název, obsah a úvod. Tento pracovní plán je přitom komentářem vlastního obsahu chystané práce a nastiňuje její cíle, metody, kompozici a

---

¹³⁵ KRČMOVÁ, Marie. Pojmovost jako konstituující faktor projevu. ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003, s. 175. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-86642-00-3.

předpokládané závěry. Vytvoření tohoto plánu nám má umožnit pochopit „zda máme jasné uspořádané vlastní myšlenky.“¹³⁶

Podstatou pracovního plánu je podle Umberta Eca formulování otázky, která má být diplomantem zodpovězena v samotné diplomové práci. Výše zmiňovaná homogenost, celistvost a logická uspořádanost je ve své podstatě naplněna v momentě, kdy autor svou práci odpovídá na otázku stanovenou pracovním plánem. Autor systematicky a účelně vede svou práci od úvodu až k závěru. Závěrečné kapitoly jsou odpovědí na úvodní kapitoly práce. K jednotné, účelně uspořádané a vedené, systematicky konané práci nabízí *Slovník spisovného jazyka českého* adjektivum „soustavný“.

Kritériu soustavnosti vyhoví bakalářská diplomová práce v případě, když je věcný obsah pasáží úvodní kapitoly reflektujících zaměření, obsah nebo cíle bakalářské diplomové práce shodný s obsahem kapitoly závěrečné. Soustavnost tak sledujeme pouze na rámcových kapitolách práce. Přičemž formu, jakou je věcný obsah formulován, zohledňujeme, není však hodnotícím měřítkem tohoto kritéria. V úvodní kapitole tak může být stanovení cíle, teze, předpokladu nebo domněnky, v kapitole závěrečné pak hodnocení, shrnutí, vyvození definice apod. Taktéž zohledňujeme, ale do závěrečného výsledku nezahrnujeme kvalitu nebo rozsah zpracování příslušných pasáží.

Předpokladem vyhovění tomuto kritériu je vůbec přítomnost sledovaných jevů v úvodu a závěru práce. Vycházíme však z obecných požadavků na úvodní kapitolu bakalářských diplomových prací, z kterých vyzdvihujeme pro kritérium soustavnosti následující: „Je třeba zdůvodnit, proč se autor daným výzkumem zabýval a co bylo jeho cílem.“¹³⁷ Závěr pak „obsahuje stručnou charakteristiku celé práce s hodnocením jejích výsledků (...). Závěry musí navazovat na popisy, interpretace, výklady, úvahy a argumenty vyjádřené v jádru práce. Je velkým nedostatkem, pokud závěr souvisí s myšlenkami ostatního textu jen volně nebo s ním v některých aspektech nesouvisí vůbec.“¹³⁸

Úvodní a závěrečná pasáž každé posuzované bakalářské diplomové práce je vyhodnocena zvlášť. Speciálně se soustředíme na vnitřní kompozici úvodu i závěru, na tematické a

---

¹³⁶ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 145. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

¹³⁷ ČMEJRKOVÁ, Světlá. Kanonické části vědeckého textu. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANĚŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 89. ISBN 80-85927-69-1.

¹³⁸ KATUŠČÁK, Dušan, Dušan MEŠKO, Marián BERNADIČ a Katarína ŽIAKOVÁ. Školní, závěrečné a kvalifikační práce, vědecký a odborný článek. BERNADIČ, Marián, Ján FINDRA, Dušan KATUŠČÁK, Dušan MEŠKO, Emília NEMCOVÁ, Rudolf PULLMANN a Katarína ŽIAKOVÁ. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006, s. 184-185. ISBN 80-806-3219-7.

obsahové zaměření a koncentrujeme se na využitá sloves, především jejich významovou složku. Po celkové podrobné analýze je práce označena jako vyhovující kritériím, částečně vyhovující kritériím, nebo nevyhovující.

2.3.1.3 Kritérium kontextu dosavadního poznání

Publikace *Jak napsat diplomovou práci* Umberta Eca obsahuje kapitolu výmluvně nazvanou *Kdy je práce „vědecká“?* Tam předkládá tři kritéria, z nichž jedno říká, že se „výzkum (...) musí dopracovat k tomu, aby o předmětu našeho zájmu sdělil věci, které ještě řečeny nebyly, anebo aby se podíval novým pohledem na věci, které již řečeny byly.“¹³⁹ Jak naznačuje druhá část citace, danou podmínku může splnit i práce kompilačního charakteru.¹⁴⁰ Shodně se ke stylu vědeckých/teoretických textů, ke kterým jsou bakalářské diplomové práce řazeny, vyjadřuje Marie Krčmová v *Současné stylistice*. Jedná se podle ní o styl podávající „nové nebo zcela nově pojaté myšlenky a poznatky“.¹⁴¹

Není v našich silách posuzovat přímo míru novosti nebo objevnosti bakalářských diplomových prací, jež se týkají oborů, v nichž se neorientujeme. Opravdový přínos dokáže posoudit především odborník na danou problematiku, jímž má být v případě diplomových prací jejich vedoucí a oponent. Dokážeme však posoudit, zda je v dané bakalářské diplomové práci vůbec přítomna alespoň nějaká reflexe dosavadního stavu poznání, z níž musí autor nutně vyjít, chce-li směřovat k něčemu novému, a k níž se autor obrací, stanovuje-li si směr svého vlastního zkoumání. Přítomnost stanoviska autora k poznání, ze kterého autor vychází, pokládáme za předpoklad ke stanovení cílů práce tak, jak to předpokládá styl odborného komunikátu.

Objektivní analýza dosavadních poznatků a představení klíčových děl s danou tematikou patří mezi stěžejní okruhy jádra práce, jak si lze přečíst například v *Akademické příručce*: „(...) podrobněji uvádíme, komentujeme, analyzujeme a interpretujeme informace, které jsme získali v procesu shledávání podkladů ke svému tématu“¹⁴² nebo v časopiseckém příspěvku Jana Mareše: „Vědecko-výzkumná činnost na kterékoli úrovni (počínaje

---

¹³⁹ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 50. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 19-23.

¹⁴¹ KRČMOVÁ, Marie. Pojmovost jako konstituující faktor projevu. ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 223. ISBN 978-80-7106-961-4.

¹⁴² KATUŠČÁK, Dušan, Dušan MEŠKO, Marián BERNADIČ a Katarína ŽIAKOVÁ. Školní, závěrečné a kvalifikační práce, vědecký a odborný článek. BERNADIČ, Marián, Ján FINDRA, Dušan KATUŠČÁK, Dušan MEŠKO, Emília NEMCOVÁ, Rudolf PULLMANN a Katarína ŽIAKOVÁ. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006, s. 180. ISBN 80-806-3219-7.

pregraduálními kvalifikačními pracemi studentů, přes doktorské disertace až po vědeckou práci na vysokých školách a ve specializovaných výzkumných ústavech) se na počátku výzkumu neobejde bez důkladného zmapování toho, co bylo zatím v dané výzkumné oblasti vykonáno.¹⁴³ Je předpokládáno, že se zpráva o této rešeršní činnosti objeví v samotném textu bakalářské diplomové práce, jak ostatně lze nalézt i v mnoha dalších metodických příručkách včetně té od Umberta Eca¹⁴⁴.

Analyzované práce pocházejí z fakult Českého vysokého učení technického, v jehož směrodatné příručce pro psaní závěrečných kvalifikačních prací se uvádí: „V této kapitole prokazujete svou znalost řešené problematiky založenou především na dosavadním studiu a přečtené literatuře, proto také v této kapitole budete nejvíc citovat.“¹⁴⁵ Také příručka, jíž by se měli řídit autoři posuzovaných prací, tedy předpokládá přítomnost kapitoly zaměřené na současný stav řešené problematiky. Tento nárok je na studenty kladen, přestože, jak uvádí Mareš, „v České republice (na rozdíl od vyspělých zemí) nebývají ani studenti, ani mladí adepti vědy hlouběji seznamováni s pravidly pro vytváření přehledových studií.“¹⁴⁶ Mareš také uvádí, že přehledovou studií nemůže být text, jenž „jen popisuje zaměření a obsah několika výzkumů na dané téma“ nebo „který je posloupností doslovných citátů z několika publikací na dané téma“.¹⁴⁷

Kritériu kontextu dosavadního poznání bakalářská diplomová práce vyhoví, objeví-li se v textu dané práce samostatná kapitola či pasáž většího rozsahu splňující výše nastíněné požadavky. Kritériu nevyhoví práce, která nezahrnuje seznámení s existující literaturou k danému tématu a neobsahuje reflexi dosavadního poznání na dané téma. Bakalářská diplomová práce, která uvádí použitou bibliografii a užívá referencí k použitým citacím, ale neobsahuje její zasazení do širší struktury textu práce, nezřejmjuje důvody jejího výběru, poznání souhrnně neporovnává, kritérium kontextu dosavadního poznání také nesplňuje. Kritérium nesplňuje také práce, která z dosavadního poznání vychází (předpokládá poznání

---

¹⁴³ MAREŠ, Jiří. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*. 2013, 23(4), 428–429. Dostupné také z: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>

¹⁴⁴ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

¹⁴⁵ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016, s. 8 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

¹⁴⁶ MAREŠ, Jiří. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*. 2013, 23(4), 428. Dostupné také z: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 434.

problematiky, jinak by ji nebylo možno vytvořit), ale příslušná pasáž, z které by byla ona východiska zřejmá, chybí.

Analýza není provedena pouhou kontrolou přítomnosti příslušné kapitoly, ale pročitáním celé bakalářské diplomové práce. Není totiž zohledňováno místo zařazení příslušné pasáže v bakalářské diplomové práci, je hodnocena její přítomnost vůbec. K tomuto kritériu je přidružen stručný přehled rozsahu a druhů sekundární literatury zahrnuté v seznamu literatury každé práce.

2.3.2. Analýza podle kritéria vztahovosti

Analýzu bakalářských diplomových prací podle kritéria vztahovosti zahájíme celkovým přehledem komplikací spojených s klasifikací reálných příkladů z textů těchto prací. Jak jsme již vyčlenili výše (2.3.1.1), první oblast nejasností souvisí s variantností vyjádření obsahově sémantických vztahů.

- 1) Implicitnost vyjádření sémantické souvislosti. První příklad ilustrující problematiku implicitnosti vyjádření sémantické souvislosti je výjimečně nikoliv z analyzovaných bakalářských diplomových prací, ale z příkladů uvedených Františkem Danešem. Podobně reprezentativní příklad jsme totiž v bakalářských diplomových pracích nenašli. Uvádíme nejprve explicitní, poté implicitní vyjádření: „Tato léčba je velmi náročná. Proto ji není možné rozšiřovat donekonečna.“ a „Tato léčba je velmi náročná. Není možné ji rozšiřovat donekonečna.“¹⁴⁸ Z implicitního vyjádření lze vyrozumět vztah příčiny, aniž by byl zřetelně jazykově manifestován. Z analyzovaných bakalářských prací přidáváme příklad, jenž signalizuje vyjádření sémantické souvislosti, možná je snad implicitně přítomno, z kontextu to však není dostatečně zřejmé. Závěr jedné z bakalářských diplomových prací vypadá takto: „Na závěr bych chtěla hlavně říct, proč jsem si toto téma vybrala. Ačkoliv, jak již bylo řečeno několikrát, Česká republika není tou nejvhodnější zemí pro využívání alternativních zdrojů, jejich využití zde není zcela nemožné. Myslím si, že alternativní zdroje mají velký potenciál a najdou své uplatnění v budoucna i u nás. (...)“¹⁴⁹ Text pokračuje dále. Zda je souvětí začínající slovem „ačkoliv“ či některá z dalších vět vyjádřením oněch příčin pro výběr daného tématu, není úplně jasné.

---

¹⁴⁸ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světa, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 121. ISBN 80-85927-69-1.

¹⁴⁹ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 29. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

Autorka jej však zjevně zamýšlela uvést. Spokojujeme se tak s konstatováním přítomnosti vztahu označovaného jako přípustka právě ve větě začínající slovem „ačkoliv“, vztah je tedy signalizován příslušnou spojkou.

- 2) Větné a nominalizované vyjádření. Logicko-sémantické vztahy se objevují nejen mezi větami, ale také uvnitř věty. Ilustrujme si obě možnosti na vztahu následku, respektive důsledku (který však v analýze zahrnujeme mezi vztah příčiny v užším smyslu). Mezi jednotlivými větami souvětí je sledovaný vztah v tomto větném celku: „Metan je silným skleníkovým plynem čímž způsobuje další zvyšování teplot a další destabilizace metanových hydrátů – tím se spouští samo-zesilující nastavitelný proces, na podobě výstřelu z pušky.“¹⁵⁰ Příčina v užším smyslu je v daném souvětí přítomna dokonce dvakrát. Poprvé mezi skutečností síly skleníkového plynu a zvyšováním teplot (je signalizována slovesem „způsobit“) a podruhé (jako vztah mezi jevem a jeho důsledkem) mezi destabilizací metanových hydrátů a spouštěným procesem (signalizovaná výrazem „tím“ a slovesem „spouštět“). Nominalizovanou variantu věty, která vyjadřuje vztah důsledku, najdeme v této gramaticky defektní větě: „V důsledku poklesu teploty plynu při jeho pohybu podél steny vrtu, v proudu vždy kondenzovaná voda.“¹⁵¹
- 3) Míra / síla vyjádření sémantické (například příčinné) souvislosti. Vyjádření sémantické souvislosti není z použité formulace vždy jasně zřetelné, případně je míra této souvislosti zastřena nebo potlačena použitým výrazem. K tomu dochází buď z důvodů formulace textu ve shodě s mírou přesvědčení samotného autora (není si jistý), nebo z důvodů nevědomého užití výrazu, který souvislost znejasňuje. Ve větě „Z grafu vidíme, že činitel odrazu, již relativně blízký nule, způsobil částečnou eliminaci paprsků odražených od stěny koryta, a charakteristika se tak jeví poměrně hladká.“¹⁵² je jasně patrný zaprvé vztah důsledkový (počítaný v analýze mezi vztahy příčiny v užším smyslu) a zadruhé je autorem textu vyjádřena jasná příčinnost dvou ve větě zmiňovaných skutečností (činitel odrazu způsobuje/zapřičiňuje eliminaci paprsků). Úvodní větu hlavní „z grafu vidíme“ bychom ani v případě užití jiného slovesa, například „z grafu vyplývá“ neměli hodnotit jako vztah signalizující příčinu.

---

¹⁵⁰ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátů plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 19. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 14.

¹⁵² PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 44. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

Zmiňujeme to proto, že jak předložka *z*, tak užití slovesa *vyplývat* příčinu vyjadřovat může (příklad: dárek *z* lásky, chyby *vyplývají* z nedostatku zkušeností), zde však pouze uvádí, podle čeho danou skutečnost posuzujeme. V dalším příkladě sílu vyjádření příčinného vztahu pozorovaných jevů dokonce autorka podpořila příslušným příslovcem (*hodně závisí*): „Spolehlivost měření hodně závisí na kvalitě obrazu, míře osvětlení a tvaru ucha.“¹⁵³ Naopak míra příčinnosti v následující větě je oslabená: „(...) rostoucí teplota oceánu může spustit náhlé uvolňování metanu z usazenin metanových hydrátů pod povrchem mořského dna.“¹⁵⁴ Teplota oceánu uvolnění metanu způsobit/zapříčinit *může*, projevy tohoto vztahu příčiny jsou hodnoceny jako potencionální.

- 4) Řetězení rozmanitých vztahů. Příklad: „Pomocí výpočtu docílit sblížení mezd, potažmo snažit se, aby zaměstnavatel tímto snížil fluktuaci, která se pohybuje kolem 20 %, kdy zaměstnanci nejčastěji odcházejí z důvodů nízkých mezd, nebo jiné příčiny.“¹⁵⁵ V tomto souvětí shledáváme přítomný jak vztah vlastní příčiny v užším smyslu (zaměstnanci odcházejí z důvodu nízkých mezd nebo jiné příčiny), tak účelu (snížení fluktuace zaměstnanců je důvodem/motivem pro sblížení mezd).
- 5) Možnost užití jednoho jazykového prostředku pro vyjádření různých významových vztahů. Následující souvětí spojené spojkou *aby* uvádí vedlejší větu vyjadřující účel, přestože větu ze syntaktického hlediska hodnotíme jako větu vedlejší způsobovou: „Magnety jsou uspořádány tak, aby se jejich magnetické póly na obvodu rotoru střídaly.“¹⁵⁶ Tedy střídání magnetických pólů na obvodu rotoru je důvodem/motivem pro jejich uspořádání. Spojka *aby* ale může uvádět také obsah věty vedlejší vyjadřující cíl děje věty hlavní (věta vedlejší předmětná) „Controller vyžaduje, aby se vstupní signály řídily negativní logikou (...).“¹⁵⁷ Dále může vyjadřovat, čeho se týká obsah věty hlavní (věta vedlejší podmětná) „Požadavkem je, aby výsledná kinematická trajektorie procházela zadanými body.“¹⁵⁸ Předložka *při* nebo *k* může

---

¹⁵³ MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017, s. 29. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁵⁴ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátů plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 19. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

¹⁵⁵ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 29. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁵⁶ BĚTÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017, s. 13. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 31.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 28.

být použita ve významech umístění nebo směřování něčeho v prostoru (ve funkci příslušného určení místa), ale také může naznačovat podmínky nebo účel nějaké činnosti. Ve větě „Lze dosáhnout dobrých výsledků i při denním světle za použití zářivek nebo LED reflektorů.“¹⁵⁹ shledáváme vztah podmínky (denní světlo a použití zářivek jsou uvažovaným předpokladem dosažení dobrých výsledků, mezi těmito skutečnostmi je tedy vztah závislosti), ve větě „Vnitřní parametry slouží k odstranění zkreslení objektivu.“¹⁶⁰ je odstranění zkreslení objektivu důvodem/motivem pro nastavení vnitřních parametrů, tedy kalibraci kamery. Shledáváme tak vyjádření účelu dané činnosti (získání/nastavení vnitřních parametrů).

Druhou překážkou k analýze logicko-sémantických vztahů v textu je v některých případech nevhodná gramatická stavba věty, nepřesvědčivé užití spojovacích výrazů nebo také nesprávný pravopis. Hodnocení gramatické nebo pravopisné správnosti textů není cílem této práce a je uváděno pouze pro ilustraci v souvislosti s analyzovanými logicko-sémantickými vztahy.

- 1) Gramatická nebo pravopisná defektnost větné konstrukce. Příklady: „Následným cílem bakalářské práce je vypracování vhodné mzdové politiky v podniku, tak aby při jeho následném využití při analýze mzdové politiky podniku ve vybraném podnikatelském subjektu a zjistit, zdali je nastavená správně mzdová politika, a tak aby efektivně působila jak na zaměstnance, tak i pro zaměstnavatele.“¹⁶¹ „Následně podle Branhamy můžeme najít v knize 7 důvodů, proč zaměstnanci odcházejí nejčastěji ze zaměstnání, kde se dozvídáme nejčastěji nedostatečná motivace zaměstnance (respektive strukturou motivačních faktorů), přes faktory související s makroekonomickými nebo politickými vlivy, až po aspekty sociologické, související s proměnami moderní společnosti ve všech svých důsledcích pro člověka.“¹⁶² S kritériem gramatické ani pravopisné správnosti nepracujeme, ve větách pouze odvozujeme logicko-sémantické vztahy. V uvedených příkladech se vyskytuje vztah účelu a příčiny v užším smyslu. V prvním příkladovém větném celku je účel přítomen ve vztahu vypracování analýzy mzdové politiky podniku tak,

---

¹⁵⁹ MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017, s. 18. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 20.

¹⁶¹ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 10. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁶² Tamtéž, s. 24.

aby bylo docíleno ověření správného nastavení mzdové politiky daného podniku (první důvod/motiv) a vypracování vhodné mzdové politiky tak, aby bylo možné jej pro analýzu provedenou v dané bakalářské diplomové práci využít (druhý důvod/motiv). V druhé příkladové větě je vztah příčiny v užším smyslu ve vztahu odchodů zaměstnanců ze zaměstnání a příčin, které k nim vedou. I v prve uvedených příkladech je třeba myšlenkovou strukturu sdělení pracně rozklíčovat, u některých formulací je posouzení možná ještě náročnější. Příklad: „V případě, že oni (podle kontextu pravděpodobně voda s neorganickými a organickými látkami – pozn. O. H.), za podmínek vysokého tlaku a nízkých teplot, začnou spolu reagovat, vznikne tvrdá hmota – hydrát.“¹⁶³ V této větě, ačkoliv to není úplně zřejmé, se vyskytují dva vztahy stanovující podmínky. Zaprvé spolu látky musí reagovat, zadruhé to musí být za stanovených okolností.

- 2) Nejasné nebo nevhodné užití spojovacího výrazu. Příklad: „Rozvoj v tomto odvětví je důležitý v dnešní době, kdy bezpečnost v letecké době je velice důležitá, tím zaměstnavatel potřebuje kvalifikované a řádně zaškolené zaměstnance, kteří jsou dobře platově ohodnoceni.“¹⁶⁴ Jako nevhodně zvolený spojovací výraz hodnotíme užití zájmeného příslovce *tím*. Je však zřejmé, že se má jednat o vztah vyjadřující důsledek. V několika případech autoři diplomových prací použili příslovce *tedy* naznačující následek nebo důsledek faktů zmíněných v předcházející větě bez toho, aniž by byla daná příčinná vazba z textu zřejmá. Jednalo se především o užití tohoto příslovce na začátcích samostatných kapitol nebo odstavců. Uvádíme příklady, u nichž daný kontext neudává příčinu k užití příslovce *tedy* a lze si je bez tohoto příslovce také snadno představit. „Tepelné čerpadlo je tedy zařízení na získávání nízkopotenciálního tepla.“¹⁶⁵ „Posledním krokem je tedy zvolit konkrétní deterministický model (...)“¹⁶⁶ Pro posouzení vhodnosti užití daných výrazů je třeba širší kontext. Ten uvádíme alespoň pro první z uvedených příkladů. Z obrázku s původním textem práce je zřejmé, že není uvedena skutečnost, ze které by mělo vyplývat, proč je tepelné čerpadlo zařízením na získávání tepla. Výrazu *tedy* je zde

---

¹⁶³ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 7. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

¹⁶⁴ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 46. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁶⁵ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 14. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

¹⁶⁶ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 3. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

užito spíše ve funkci částice, ve významu *jak jsem tedy uvedla*. Autorka spíše vyjadřuje vztah ke své předchozí výpovědi než příčinný vztah mezi zmiňovanými skutečnostmi.

částečně. Získat teplo z geotermální energie je technologicky značně náročné. Jedním z nejrozšířenějších způsobů využití nízkopotenciální energie jsou tepelná čerpadla.

4.1. Systémy na využití nízkopotenciální energie

4.1.1. Tepelná čerpadla

Tepelné čerpadlo je tedy zařízení na získávání nízkopotenciálního tepla. Čerpadla můžeme rozdělit na tři základní systémy podle využívaného zdroje.

Obrázek 1: Ukázka užití výrazu "tedy" v BDP V. Pokludové

Matoucí jsou také věty uvozené relativy, jež se vyskytují v souvětích s nepravou větou vedlejší (nehodnotíme, zda je vhodné užívat nepravých vět vedlejších, ale zvýšenou míru nejasnosti s posouzením přítomnosti vztahu příčiny v daných větách). V analyzovaných bakalářských diplomových pracích se navíc setkáváme s problémem, že v daných případech nejčastěji užívané zájmeno *což* diplomanti neumí vyskloňovat (užívají ho v podobě *čím* v sedmém pádě apod.). Příklad: „Na vyfiltrovaném obraze aplikujeme detektor hran Canny, čím získáme obrysy ucha.“¹⁶⁷ Ve větě shledáváme vztah důsledku (zahrnutého v analýze do vztahů příčiny v užším smyslu). Jako ne příliš vhodné hodnotíme i použití některých sekundárních předložek, jako příklad uvádíme větu: „Následně zaměstnavatel může mzdou pohybovat z důvodu motivace zaměstnanců a tímto zvýšil výkonnost zaměstnanců.“¹⁶⁸ Motivace zaměstnanců není totiž důvodem, proč zaměstnavatel může pohybovat jejich mzdou. Je tu zanedbán „rozdíl mezi kauzací a motivací, tedy mezi příčinou a motivem či důvodem.“¹⁶⁹

Z provedené analýzy vyplývá, že diplomanti užívají vztahů příčinné nebo důvodové povahy mezi sousedícími výpověďmi. Pro lepší orientaci v celkovém hodnocení analýzy výsledky

¹⁶⁷ MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017, s. 25. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

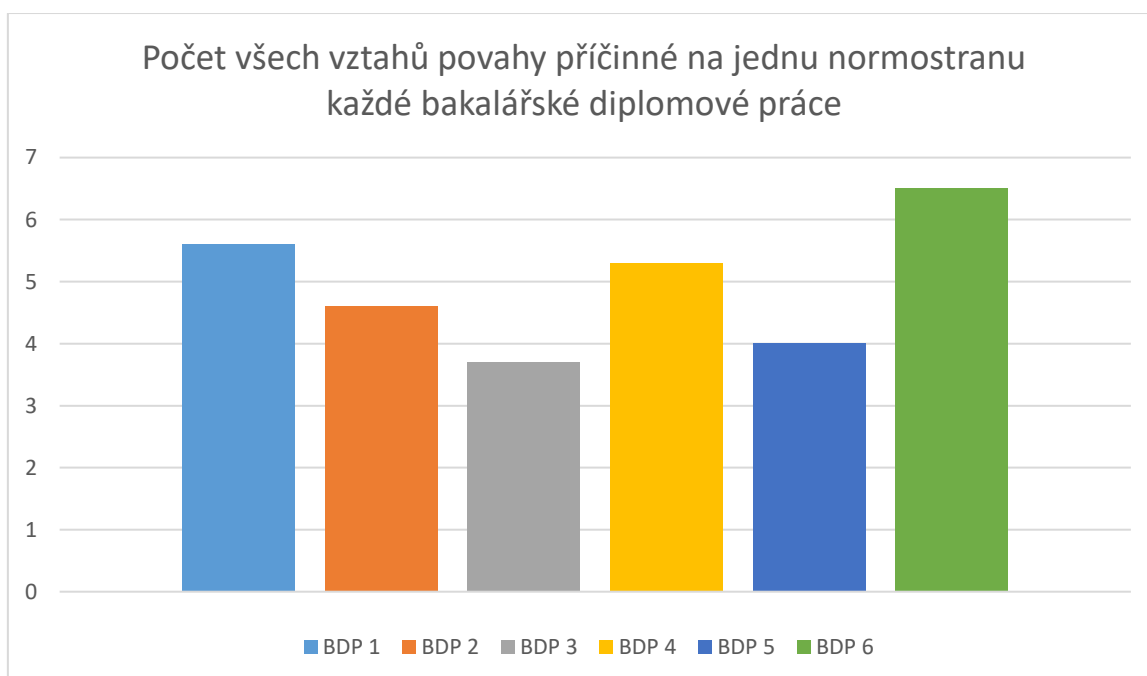
¹⁶⁸ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 16. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁶⁹ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světa, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 126. ISBN 80-85927-69-1.

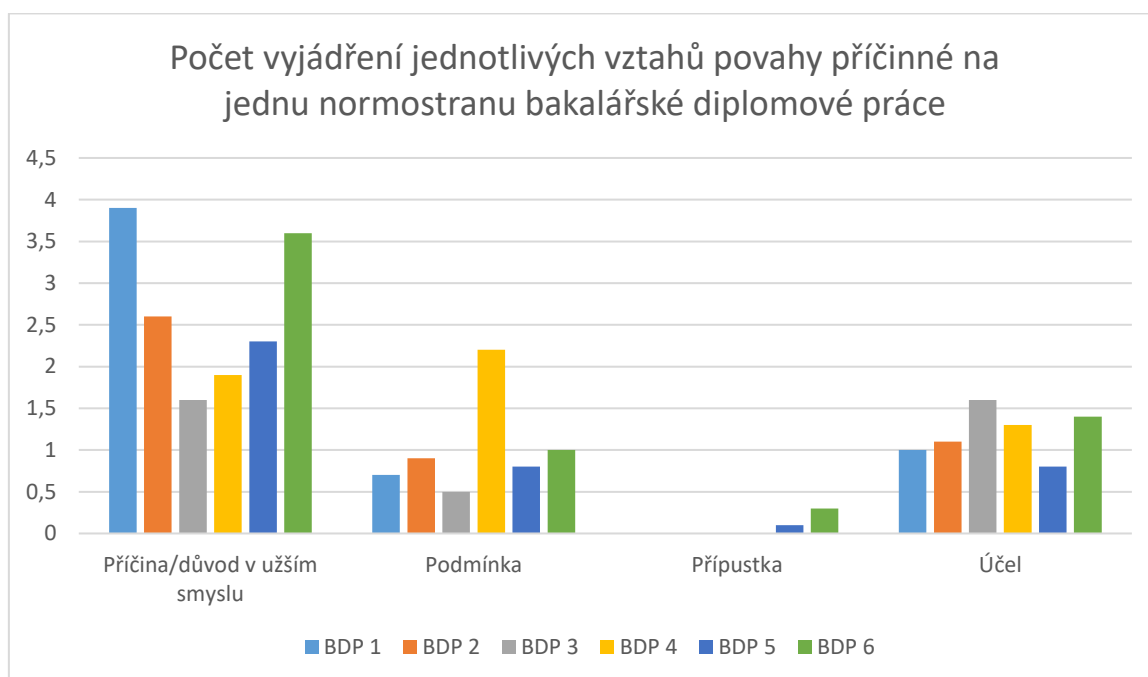
na úvod kvantifikujeme. Kvantifikace je však pouze ilustrativní a orientační. Výsledné počty nemáme k čemu vztáhnout. Míru a počet užití daných vztahů tak nelze hodnotit, můžeme je pouze konstatovat. V šesti analyzovaných bakalářských diplomových pracích bylo nalezeno celkem 644 vztahů příčinné povahy. Z těchto případů je 367 vztahů, které pojmenováváme jako vztah příčiny/důvodu ve vlastním, užším smyslu, 118 mezivýpovědních vztahů, které označujeme jako vztah podmínky, 8 vztahů, které označujeme jako připustku, a 151 vztahů, které označujeme jako vztah účelu.

V následujících grafech přepočítáváme podíl jednotlivých vztahů na jednu normostranu dané bakalářské diplomové práce.

Graf 2: Počet vztahů příčinné povahy na jednu normostranu BDP

Graf 3: Počet vyjádření jednotlivých druhů vztahu příčinné povahy na jednu normostranu BDP

Z celkové analýzy znázorněné pro přehlednost v příložených grafech vyplývá, že frekvence užití daných vztahů je u každé bakalářské diplomové práce jiná. Jako práce s největším podílem vztahů příčinné povahy na jednu normostranu vychází bakalářská diplomová práce Veroniky Pokludové (č. 6). Jedná se však zároveň o nejkratší práci ze všech. Práce Davida Prudka (č. 1), která vykazuje největší podíl vztahů příčiny/důvodu v užším smyslu na jednu normostranu, je naopak zdaleka nejdelší prací ze všech. Oproti práci Veroniky Pokludové se jedná téměř o třikrát tak dlouhou práci.

Nejmenší podíl vztahů příčinné povahy na jednu normostranu textu vykazuje práce Aidy Madelkhanové (č. 3), zároveň se však v této práci vyskytuje největší podíl vyjádření účelu. Celkový podíl všech typů sledovaného vztahu je zapříčiněn nejnižším podílem vztahu příčiny nebo důvodu v užším smyslu a vztahu podmínky. Práce Sergeje Chistyakova (č. 4) je specifická relativně vysokým podílem právě vztahu podmínky. Z těchto výsledků vyplývá nejen různá potřeba nebo schopnost užití jakéhokoliv vztahu příčinné povahy, ale také různá potřeba nebo schopnost vyjádřit různý typ tohoto vztahu.

2.3.2.1 Příčina/důvod v užším smyslu

Vztahy příčiny/důvodu v užším smyslu jsou vyjadřovány třemi způsoby. Zaprvé vztahem uvnitř věty, jenž je vyznačen z významu užitých slov v dané větě. Příklad: „Absorpce je

způsobena interakcí světla (fotony) a částicemi hmoty (elektrony a jádru) (...).¹⁷⁰ Z příčestí trpného utvořeného od plnovýznamového slovesa způsobit vyvozujeme příčinnou souvislost pozorovaných jevů. Zadruhé jsou vztahy příčiny/důvodu v užším smyslu vyjadřovány uvnitř jedné věty nominalizovanou konstrukcí. Příklad: „V dnešní době jsou nejvyužívanější především z důvodu jejich vyšší účinnosti (okolo 48 %) oproti vertikálním turbínám.“¹⁷¹ Zatřetí jsou vyjadřovány mezi větami (ať už jednotlivými větnými celky, nebo v rámci souvětí). Uvádíme příklady s poměrem důsledkovým, který však, jak jsme uvedli v metodologické kapitole (2.3.1.1), uvádíme v souladu s Danešem mezi vztahy příčiny v užším smyslu: „Spojení pastorku s hřebenem je nesamosvorné, proto je třeba zajistit jeho havarijní zastavení pomocí nouzové brzdy, např. elektromagnetické.“¹⁷² „Nevýhodou tření v kluzných plochách šroubu je následný nárůst teplot styčných ploch. Proto je důležité zajištění čistoty těchto ploch a jejich správné promazání.“¹⁷³

První z jmenovaných způsobů vyjádření je nejčastěji realizován právě pomocí slovesa *způsobit*, ale vyskytuje se i řada dalších sloves, uveďme z nich například *zapříčinit* a *zapříčiňovat*, *ovlivnit* a *ovlivňovat*, *vyvolat* a *vyvolávat* atd. „Takováto hodnota činitele odrazu zapříčiňuje odraz velké části na povrch dopadající vlny (...).“¹⁷⁴ Vyskytují se i slovesa, která vztah příčiny/důvodu signalizují velmi slabě a kauzálnost není v daném vztahu určitá. Jedná se například o sloveso *souviset*. „Tyto poklesy úzce souvisí s frekvencí signálu.“¹⁷⁵ Tyto případy jsme právě z důvodů nejasné kauzality v kvantifikovaných výsledcích analýzy nezohledňovali.

Druhým typem vyjádření vztahu příčiny/důvodu v užším smyslu je nominalizovaná fráze. Tu diplomanti nejčastěji tvořili pomocí předložek sekundárních (*vzhledem k*, *v důsledku*, *z důvodů*, *následkem* atd.), méně často nebo vůbec pomocí předložek primárních (*pro*, *z*, *od* atd.). Zaznamenán byl relativně velký výskyt tohoto způsobu vyjádření pomocí desubstantivní předložky *díky*. Z dalších předložek, které stejně jako *díky* danou příčinu nebo důvod hodnotí, jako jsou *zásluhou* nebo *vinou*, jsme žádné nezaznamenali. Předložka *díky*

---

¹⁷⁰ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 11. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 17.

¹⁷² BĚTÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017, s. 19. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

¹⁷³ Tamtéž, s. 17.

¹⁷⁴ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 44. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 38.

byla ovšem ve všech šesti bakalářských diplomových pracích použita celkem čtrnáctkrát. Žádný z případů užití nebyl v rozporu s původním významem slova. Otázkou je vhodnost užití této předložky v odborné komunikaci, ovšem jak konstatuje Daneš v publikaci *Jak napsat odborný text*, jsme svědky toho, že se „z výrazu *díky* stává neutrální, univerzální prostředek pro vyjádření příčiny (...).“¹⁷⁶ Pro ilustraci uvádíme příklad užití této předložky z bakalářské diplomové práce: „Vzhledem k tomu, že se vždy zpracovává čerstvá, její vlhkost je poměrně vysoká, díky tomu je však štěpka levnější oproti peletám.“¹⁷⁷ Předložka *díky* se nevyskytovala pouze ve dvou bakalářských pracích. Celkem šestkrát byla použita předložka *kvůli*.

Třetí způsob vyjádření sledovaného vztahu je relativně frekventovaný, jedná se o vztah příčiny/důvodu v užším smyslu vyjádřený mezi větami. Relativně často se vyskytují spojky *protože, jelikož, totiž a proto*. Téměř se nevyskytuje spojka *nebot'* nebo *vždyť*. Velice časté bylo užití výrazů *(a) tedy, (a) tím* nebo *čímž* (nejčastěji se však vyskytující v prvním pádě ve tvaru *což*). Frekvenci těchto spojovacích výrazů jsme nekvantifikovali, jejich podíl byl ve větší míře, než jsme očekávali. K frekvenci výrazu *tedy* navíc přispěla skutečnost, že ho autoři textu používali i na místech, která s největší pravděpodobností nesignalizovala vztah příčinné povahy, jednalo se spíše o vyjádření vztahu mluvčího k výpovědi. Až v rušivé míře se vyskytuje výraz *(a) tím*, případně *tímto* v práci Davida Kozlíka (č. 5). Výraz se navíc kombinuje ve funkci ukazovacího zájmena a zájmenného příslovce. V několika případech jeho funkce ani není zřejmá, viz užití v poslední větě tohoto úryvku: „Tímto zaměstnavatel může vidět prognózu vývoje mezd, kde by se mohl řídit jejich vývojem a následným možným dalším propočítáváním prognózy na další rok 2018, kde vývoj mezd bude stále růst. Tímto by zaměstnavatel měl přihlížet na výsledné grafy.“¹⁷⁸ Výraz *což* v sedmém pádě byl pak v několika případech užit v pravopisně nesprávné podobě bez *ž* na konci slova.

2.3.2.2 Podmínka

Vztah podmínkový vyplývá ze závislosti děje nebo stavu na dané okolnosti. Příčinný/důvodový vztah je přítomen, děj nebo stav je však formulovaný jako uvažovaný

---

¹⁷⁶ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 128. ISBN 80-85927-69-1.

¹⁷⁷ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 19. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

¹⁷⁸ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 43. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

předpoklad, nikoliv jako děj nebo stav uskutečněný.¹⁷⁹ Je stejně jako vztah příčiny/důvodu v užším smyslu vyjadřován jak mezi větami, tak v rámci jedné věty (pomocí nominalizované fráze). V případě vyjádření vztahu podmínky mezi dvěma větami se nejčastěji vyskytovaly spojovací výrazy *jelikož* a *pokud*, nominalizované konstrukce nejčastěji začínaly předložkovými výrazy jako *v případě*, *za předpokladu* nebo *při*. Příklady: „V případě užití solární energie je nutné počítat s tím, že ve špičce bychom pravděpodobně museli energii odebírat od distributora, zatímco v odpoledních hodinách bychom naopak energii do sítě dodávali.“¹⁸⁰ „Další smlouvou se kterou se můžeme setkat je dohoda o provedení činnosti kterou lze uzavřít na zabezpečení úkolů nebo potřeb za předpokladu, že je práce vykonávána v průměru do poloviny stanovené týdenní pracovní doby.“¹⁸¹ Některá vyjádření byla mírně neobratná, například: „Při splnění podmínky proveditelnosti kroku je dále rozhodováno o směru pohybu.“¹⁸²

Výrazný relativní podíl vztahu podmínkového vykazuje vůči ostatním bakalářským diplomovým pracím ta Sergeje Christyakova (č. 4). Jedná se o práci z oboru chemie zaměřenou na využití hydrátu plynu v energetice. Domníváme se, že k velkému vychýlení počtu daného vztahu oproti ostatním pracím mohlo dojít právě z důvodu zaměření tématu a způsobu jeho pojednání. Diplomant často operuje s podmínkami, za kterých k dané chemické reakci dochází. V diplomové práci pojednaný výzkum předpokládá platnost velkého množství okolností.

Určitý vliv však může mít také to, že autor není českým rodilým mluvčím. Formulace podmínek je v práci dosti stereotypní, dochází k častému využití předložky *při*, v některých případech jsou formulace dokonce gramaticky a pravopisně defektní a snižuje se jejich srozumitelnost: „Stvol vrtu, v němž nejčastěji existují podmínky pro vznik hydrátů, pokud teplota plynu při jeho pohybu na horu, od porubu do ústí, se klesat pod hydrátotvornou teplotu.“¹⁸³ Vhodnější stylizaci některých podmínkových vztahů bychom však čekali i u diplomantů v Čechách narozených. V práci Davida Prudka (č. 1) se například setkáváme

---

¹⁷⁹ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světa, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 129. ISBN 80-85927-69-1.

¹⁸⁰ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 25. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

¹⁸¹ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 17. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁸² BĚTÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017, s. 31. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

¹⁸³ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 14. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

s touto formulací: „Pro případ lodě plující středem korytem a podplouvající most bude mít v našem případě pro difrakci význam pouze most (...).“¹⁸⁴ Pomineme nesprávný tvar podstatného jména a další případné nedokonalosti, na zřeteli máme formulaci podmínky, která by byla vhodněji uvedena například předložkovou vazbou *v případě*. Užití předložky *pro* vytváří dojem, že se jedná o vyjádření účelu.

2.3.2.3 Přípustka

Ačkoliv publikace *Jak napsat odborný text* uvádí, že „přípustkové (koncesivní) situace jsou ve vědeckém diskursu poměrně časté,“¹⁸⁵ v analyzovaných bakalářských diplomových pracích jsme se setkali dohromady pouze s osmi případy přípustky. Přípustka zaznamenává situaci, kdy příslušná příčina, okolnost (publikace například uvádí informaci) nevede k předpokládanému výsledku (informace z publikace se nepotvrdí). Běžně se k vyjádření přípustky používají výrazy jako *přestože*, *i přes*, *navzdory* nebo *ačkoli(v)*.¹⁸⁶

Přípustka se vyskytovala ve čtyřech z šesti celkem analyzovaných bakalářských diplomových pracích, ve dvou případech pouze jednou, v jednom dvakrát. Nejvíce případů (4) přípustky jsme zaznamenali v práci Veroniky Pokludové (č. 6). Dva z těchto případů se vyskytují v závěru celé práce a vyjadřují celkem banální obsah: „Ačkoliv, jak již bylo řečeno několikrát, Česká republika není tou nejvhodnější zemí pro využívání alternativních zdrojů, jejich využití zde není zcela nemožné.“¹⁸⁷ „I přes velký technologický pokrok, který v tomto odvětví nastal, mezi nejefektivnější způsoby získání energie patří stále jaderná energie, která pokrývá zhruba 11 % světové výroby elektřiny.“¹⁸⁸

2.3.2.4 Účel

Účel je zamýšleným výsledkem jisté činnosti. Vyjadřuje příčinu nebo následek této činnosti. Účel je zároveň motivací člověka k této činnosti.¹⁸⁹ Také účel je stejně jako vztah příčiny/důvodu v užším smyslu a jako vztah podmínkový vyjadřován jak v rámci výpovědi

---

¹⁸⁴ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 24. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁸⁵ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světa, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 130. ISBN 80-85927-69-1.

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 29. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

¹⁸⁸ Tamtéž.

¹⁸⁹ DANEŠ, František. Co drží text pohromadě a dává mu smysl. ČMEJRKOVÁ, Světa, František DANEŠ a Jindra SVĚTLÁ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 132. ISBN 80-85927-69-1.

uvnitř jedné věty, tedy pomocí nominalizace, tak v rámci výpovědí vyjádřených samostatnými větami.

Potvrdilo se, že hlavním prostředkem pro vyjádření účelu je spojka *aby*. Opět uvádíme jeden z příkladů, jenž by vyžadoval vhodnější formulaci, ale vztah účelu signalizuje zřetelně: „Zaměstnavatel by do roku 2020 měl zvážit zvýšení mezd, aby se docílilo lepší mzdové politiky v zaměstnání BEK.“¹⁹⁰ Analýzu v případě této spojky stejně jako u řady spojovacích výrazů a předložek dalších komplikuje variantnost jejího užití. Dva příklady jsme již uvedli v kapitole výše (2.3.2), dodejme příklad třetí, kdy za spojkou *aby* nenásleduje vyjádření účelu, ale míry: „Pokles se ale nezdá být tak znatelný, aby měl rozhodující vliv na fungování bezdrátového spojení (...).“¹⁹¹

Nominalizovaná fráze bývá uvedena i předložkovými obraty. Příklad uvádíme z práce Aidy Madelkhanové (č. 3), ve které je nejnižší podíl vyjádření vztahu příčinné povahy, zároveň se v ní však setkáváme s nejčastějším podílem užití vztahu účelu ze všech posuzovaných prací. Příklad užívá obratu *za účelem toho*: „V první části této práce proběhlo seznámení s teorií, za účelem následného využití k sestavení algoritmu.“¹⁹² S jinými složitějšími obraty (*v zájmu něčeho, s cílem*) se v bakalářských diplomových pracích téměř nesetkáváme.

Analýza však odhalila velmi vysokou míru výskytu vyjádření účelu pomocí předložky *pro*. Výsledek jsme kvantifikovali a vyšlo nám, že z celkového počtu 151 výskytů vazby vyjadřující účel je 96 formulováno s užitím předložky *pro*. V daném případě analýzu ztížila možnost užití předložky *pro* také ve významu vyjadřujícím, v čí prospěch se něco děje. Reálné užití této předložky v mnoha případech vytvářelo mezi těmito dvěma významy tenkou hranici. Relativně velký počet vyjádření účelu pomocí předložky *pro* se objevil především v práci Veroniky Pokludové (č. 6), Aidy Madelkhanové (č. 3) a Sergeje Christyakova (č. 4).

2.3.2.5 Celkové hodnocení

Vzhledem k chybějícímu referenčnímu rámci – pokud lze vůbec nějaký vytvořit nebo stanovit – nemůžeme bakalářské diplomové práce z hlediska použitého kritéria hodnotit jako

---

¹⁹⁰ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 46. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

¹⁹¹ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 46. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁹² MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017, s. 35. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

vyhovující, nebo nevyhovující. Výsledky analýzy pojednáváme z hlediska kvalitativního. Detailně hodnotíme jednotlivá zjištění. V úvodu kapitoly však vytváříme i orientační kvantifikaci výsledků.

Hodnotící kritérium vztahovosti bylo stanoveno tak, aby bylo zaměřené na sledování jednoho z faktorů konstituujících výkladový slohový postup, postup příznačný pro text odborného funkčního stylu. Sledovali jsme přítomnost vztahů příčinné povahy v textech hlavní části bakalářských diplomových prací. Z analýzy vyplývá, že jsou tyto vztahy v pracích přítomny. Nepodařilo se nám však stanovit a zhodnotit, zda jsou zastoupeny dostatečně a v odpovídající kvalitě.

Z analýzy, jejíž podrobné výsledky prezentujeme výše, však vyplývá, že často dochází k hromadění (až stereotypnímu, rušivému) stejných nebo podobných způsobů vyjádření daného vztahu. Domníváme se, že se jedná o důsledek neuvědomělého vyjadřování těchto vztahů. Soudíme tak vzhledem k tomu, že daný vyjadřovací prostředek nemusí být v počátečních pasážích práce vůbec zastoupen, avšak v momentě, kdy je diplomantem použit (s určitou mírou úspěchu), a je tak zařazen do palety jeho výrazových možností, začíná se jeho výskyt opakovat.

Z výsledků této analýzy taktéž vyplývá, že podíl užití sledovaných vztahů příčinné povahy je u každé diplomové práce jiný. Můžeme konstatovat shodný rys u všech bakalářských diplomových prací, který se projevuje vysokou mírou užití vztahu příčinného/důvodového v užším smyslu, a naopak minimálním užitím vztahu přípustky. Výsledek může být zkreslený zahrnutím několika specifických typů vztahu příčinného/důvodového, jež by mohly být vyčleněny zvlášť, do společné kategorie. Mohl být zvlášť vyčleněn vztah příčinný a zvlášť vztah důsledkový, také mohl být vyčleněn v této kategorii zahrnutý vztah vysvětlovací. Vykazovaný podíl tohoto vztahu by se tak rozměnil a snížil. V této práci jsme se však řídili klasifikací Františka Daneše. Vysoká míra užití vztahu příčinného/důvodového v užším smyslu a nižší míra užití vztahu přípustky však může být způsobena také různou mírou potřeby jejich vyjádření, anebo nároky na jazykovou obratnost uživatele jazyka.

Různý podíl byl vykázan také v užití vztahu účelu u jedné ze sledovaných bakalářských diplomových prací. Již výše jsme vyjádřili domněnku, že poměr užití jednotlivých vztahů příčinné povahy by mohl ovlivnit také výběr tématu a způsob jeho pojednání. Pro prokázání této teze (která nebyla v úvodu stanovena, vyplývá ovšem z výsledků zjištěných v průběhu analýzy) by však byl potřeba výzkum zaměřený jiným způsobem. Nabízí se vytvořit další

kritéria, která by s kritériem vztahovosti souvisela, ale nabízela by další perspektivy. Komplexnější posouzení celkové provázanosti textu by vyžadovalo taktéž zapojení kritéria obsahové (koreferenčnost) a funkční jednoty textu.

2.3.3. Analýza podle kritéria soustavnosti

Stejně jako u předchozího kritéria vztahovosti na úvod představujeme celkové výsledky zřetelně vyjádřené v následující tabulce. Z celkového počtu šesti prostudovaných bakalářských diplomových prací danému kritériu dvě vyhovují, dvě částečně vyhovují a dvě nevyhovují. Níže zdůvodňujeme výsledné hodnocení u každé bakalářské diplomové práce zvlášť.

Tabulka 4: Celkové hodnocení BDP podle kritéria soustavnosti

Číselné označení BDP	Autor BDP	Výsledné hodnocení
BDP 1	David Prudek	Vyhovuje
BDP 2	Jaroslav Běťák	Částečně vyhovuje
BDP 3	Aida Madelkhanová	Částečně vyhovuje
BDP 4	Sergey Chistyakov	Nevyhovuje
BDP 5	David Kozlík	Vyhovuje
BDP 6	Veronika Pokludová	Nevyhovuje

2.3.3.1 BDP 1

Jako nevhodné hodnotíme u této bakalářské diplomové práce uspořádání informací v abstraktu a úvodu. Začátkem hlavní části bakalářské diplomové práce je teprve úvodní kapitola. Diplomant však jako by v úvodní kapitole předpokládal čtenářovo seznámení s abstraktem a některé podstatné informace z něj již nechtěl znovu opakovat. První věta úvodní kapitoly zní: „Návrh a realizace bezdrátového spojení je reálně velice složitá záležitost.“¹⁹³ Autor zjevně očekává, že již částečně o předmětu řeči víme a že jeho uvedením nebudeme překvapeni.

Prezentace záměru a cílů bakalářské diplomové práce je pravděpodobně také zvolena tak, aby nekopírovala postup v abstraktu, a je zvolen způsob jejich uvedení pomocí popisu

¹⁹³ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 1. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

obsahů jednotlivých kapitol práce. Stejný postup, ještě důsledněji uplatňovaný anaforickým uváděním odstavců podle pořadí jednotlivých kapitol, je použit také v závěru práce.

V úvodní pasáži je celkem desetkrát (relativně často) užito formulace, že je *něco popsáno* nebo *rozebráno*. „Zde jsou podrobně rozebrány jednotlivé cesty šíření a popsán mechanismus simulace.“¹⁹⁴ V závěru je sloveso *popsat* a podstatné jméno *popis* za účelem sdělení náplně práce použito celkem čtrnáctkrát. Necháváme otevřené, zda je formulování záměrů nebo výsledků bakalářské diplomové práce tímto způsobem vhodné.

Za klíčové pasáže pro stanovení záměru práce označujeme věty v příložené tabulce. Označujeme je jako vyhovující, máme k nim přesto následující výhrady: Větu o vytvoření modelu z úvodní pasáže bychom spíše zařadili do závěru (prozrazuje splnění cíle), větu o volbě modelu a vytváření simulačního nástroje bychom zařadili do úvodu (stanovuje cíl). Taktéž korelace těchto dvou vět z hlediska obsahu není stoprocentní. Úvod předpovídá tvorbu modelu, zatímco závěr jeho volbu. Závěr pak navíc uvádí také vytvoření simulačního nástroje, o němž není z dané věty jasné, jestli je součástí modelu, nebo není. Přes tyto výhrady je práce z hlediska tohoto kritéria vyhodnocena jako vyhovující.

Tabulka 5: Rozbor BDP 1 (David Prudek) podle kritéria soustavnosti

Úvod ¹⁹⁵	Korelace	Závěr ¹⁹⁶
„Samotný model je vytvořen v simulačním prostředí MATLAB (...).“	Ano	„Cílem práce je pro scénář přímého říčního koryta s mostem zvolit vhodný model a vytvořit simulační nástroj umožňující výpočet (...).“
„Simulaci založenou na teoretických předpokladech je nutné ověřit pomocí reálně naměřených dat.“	Ano	„Pro ověření funkčnosti modelu pak využít experimentální (autorem nejspíše myšleno reálně naměřených – pozn. O. H) dat (...).“

¹⁹⁴ PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018, s. 1. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

¹⁹⁵ Tamtéž.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 48-49.

2.3.3.2 BDP 2

Celý úvod práce, který je rozčleněn na Úvod a Cíle práce, je tvořen sedmi větnými celky. Závěr je taktéž tvořen sedmi větnými celky. Co se týká rozsahu a vůbec přítomnosti očekávaných sdělení, byl by tento úvod i závěr hodnocen jako naprosto nevyhovující. Uvedené informace jsou na bazální úrovni, tvrzení nejsou rozvedena, objasněna, argumentačně podpořena, není zdůvodněn výběr cílů práce atd. Ovšem obsah sdělení, který se v úvodu a závěru vyskytuje, je vesměs homogenní.

V prvním páru posuzovaných sdělení se vyskytuje nevyváženost informací. Zatímco úvodní část shrnuje cíle do fráze *seznámení se s možnostmi realizace*, závěr uvádí *shromáždění a získání* dalších informací konkrétněji. Vyjmenovává, co přesně k těmto *možnostem realizace* vede. V částečném souladu jsou sdělení porovnávána v dalším řádku tabulky. Opět je nevyvážená informační nasycenost tvrzení. Za slovesem *bude* z úvodní části má totiž čtenář předpokládat *vytvoření a ověření funkčnosti*, které vyplývá z toho, že program *bude vykreslovat*, tedy bude sestrojen a funkční. O výsledcích použití *obdobného programu* pro *skutečnou osu* ze závěru nic nevíme. Přes tyto výhrady práci hodnotíme jako ještě částečně vyhovující.

Tabulka 6: Rozbor BDP 2 (Jaroslav Běťák) podle kritéria soustavnosti

Úvod ¹⁹⁷	Korelace	Závěr ¹⁹⁸
„Předmětem této práce je detailnější seznámení se s možnostmi realizace lineárních pohybových os a způsobem jejich řízení. “	Částečně ano	„V prvních kapitolách byly shromážděny informace o možných typech pohonů a o způsobu jejich řízení. Dále byly získány informace o mechanismech zajišťujících převod rotačního pohybu na pohyb posuvný. V dalších kapitolách následovalo seznámení se s prostředím, ve kterém bude řídicí program vznikat (...).“
„Výsledkem práce bude simulační řídicí program, který na základě definovaných souřadnic bude vykreslovat interpolovanou křivku pohybu osy.“	Částečně ano	„V závěru práce bylo provedeno ověření funkčnosti navrženého programu pomocí experimentu s reálnou pohybovou osou.“ „Během experimentu došlo k vykreslení požadované trajektorie (...).“
„Obdobný řídicí program bude následně použit přímo pro řízení krokového motoru skutečné osy.“	Ne	

2.3.3.3 BDP 3

Úvod bakalářské diplomové práce tvoří zhruba ze dvou třetin uvedení tématu. Jeho výběr není nijak připraven ani zdůvodněn. Téma je alespoň částečně rozčleněno na uvedení obecných informací (o antropometrii), informací o způsobech měření a o jeho uplatnění. Zbývající přibližně třetinovou část z úvodní kapitoly tvoří popis obsahu jednotlivých kapitol a jednou větou je popsán cíl této práce. Ten je uveden ve zhuštěné (genetivně vyjádřené) formulaci.

¹⁹⁷ BĚŤÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017, s. 8. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 38.

Splnění cíle jmenovaného v úvodu před popisem obsahu následujících kapitol je v závěru zhodnoceno až na konec. Údaje jsou tedy mírně prohozené. Jejich soulad není úplný, a to v následujících bodech: V prvním páru je sice zjevné, že se hovoří o *navrhování* a *testování* jednoho předmětu řeči, v úvodu je však označen jako *system*, v závěru jako *algoritmus* i *system*. Daná nesrovnalost může působit nejasně. V prvním páru uvedených informací také není zřejmé, zda je zmiňovaná HRTF syntéza součástí práce, či není, a v úvodu nemáme žádnou informaci o tom, jak bude program testován (závěr to velmi stručně uvádí).

Další části úvodu a závěru se věnují popisu toho, co uvádějí jednotlivé kapitoly práce. V informacích je opět částečný nebo úplný nesoulad. Viz tabulka. Závěrečná kapitola taktéž uvádí, práce „je zaměřena na shrnutí všeho potřebného pro návrh“¹⁹⁹. Tomu nevíme, jak rozumět. Pro výše zmíněné výhrady práci hodnotíme jako pouze částečně vyhovující.

Tabulka 7: Rozbor BDP 3 (Aida Madelkhanova) podle kritéria soustavnosti

Úvod ²⁰⁰	Korelace	Závěr ²⁰¹
„Cílem práce je návrh , realizace a testování systému automatického odečítání antropometrických parametrů ušního boltce, hlavy a torsa za účelem HRTF syntézy.“	Částečně ano	„(...) sestavení algoritmu navrženého v programovacím prostředí Matlab.“ „ Navržený systém byl otestován na jedenácti objektech.“
	Ne	„ Byl proveden výzkum stávajících technik bezkontaktního měření.“
„Třetí kapitola se věnuje studiu stávajících měřících systémů.“	Částečně ano	„Byl uveden stručný popis měřících metod.“

2.3.3.4 BDP 4

Úvod práce se skládá ze dvou podkapitol pojmenovaných Základní informace a Historie. Část pojmenovaná Základní informace zevrubně informuje o tom, co je to tzv. hydrát. Tím je stanoveno téma práce, jeho výběr však není nijak zdůvodněn, uvedení definice hydrátu

¹⁹⁹ MADELKHANOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017, s. 35. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

²⁰⁰ Tamtéž, s. 1.

²⁰¹ Tamtéž, s. 35.

nepředchází žádná příprava. V této části je definován vzhled, struktura (přiložena obrazová ilustrace) a podmínky tvoření hydrátu.

Část nazvaná Historie uvádí osm milníků v dějinách poznání hydrátů. Nejedná se o reflexi tohoto poznání, nejsou tedy uvedeny důvody pro tento výčet, není hodnocen přínos tohoto poznání jak celkově, tak pro účely této práce, historická data nejsou uvedena do žádného vzájemného vztahu (kromě chronologické následnosti), nejsou rozvedeny ani dále v textu využity pro podepření dalších tvrzení.

Závěr je pokračování výčtu informací o hydrátech. Mohl by být pokračováním úvodní kapitoly, respektive její podkapitoly nazvané Základní informace. Oproti úvodní kapitole je kladen důraz na výhody hydrátů. V úplném závěru je v rozsahu šesti vět čtenář informován o provedení experimentu (viz tabulka). Se záměrem provést experiment se v úvodu nesetkáváme a mezi úvodem a závěrem není kromě předmětu řeči žádná další spojitost. Práce je tak z hlediska daného kritéria hodnocena jako nevyhovující.

Tabulka 8: Rozbor BDP 4 (Sergey Chistyakov) podle kritéria soustavnosti

Úvod ²⁰²	Korelace	Závěr ²⁰³
	Ne	„V rámci bakalářské práce byl proveden experiment. Z bezpečnostních důvodů experimentální látkou byl zvolen CO ₂ . Experiment byl proveden úspěšně a potvrdil to, že hydráty mohou být tvořeny v laboratorních podmínkách.“
	Ne	„Všechny známé poučení o hydrátu CO ₂ byly dokázány.“

2.3.3.5 BDP 5

Úvodní text je rozdělen do kapitol s názvem Úvod do problematiky a Cíle práce. V Úvodu do problematiky se v krátkosti představuje téma práce, dokonce se uvádí příčina významnosti daného tématu, čímž autor zprostředkovaně odůvodňuje jeho výběr. Za uvedením tématu následuje kapitola Cíle práce, ze které vyplývá, že záměrem autora je

²⁰² CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 7. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

²⁰³ Tamtéž, s. 30.

zjištění stavu (tedy analýza) a komparace stávající mzdové politiky daného podniku a vypracování optimalizace této politiky. To vše na základě teoretických poznatků, které mají být popsány v první části bakalářské diplomové práce.

V závěru diplomant konstatuje, že analýza byla provedena, a je uvedeno zjištění, že politika není správně nastavena. Dále se uvádí celá řada návrhů na vylepšení nastavení této mzdové politiky. To svědčí o provedení optimalizace, ačkoliv to není výslovně zmíněno. Zmíněna je přítomnost teoretické části práce, na jejímž základě byla analýza provedena. Možnosti porozumění jak úvodní, tak závěrečné části znesnadňuje řada gramaticky nevhodných a neobratných formulací. To však není v tomto kritériu předmětem našeho zkoumání. Z hlediska posuzovaného kritéria je práce zhodnocena jako vyhovující.

Tabulka 9: Rozbor BDP 5 (David Kozlík) podle kritéria soustavnosti

Úvod ²⁰⁴	Korelace	Závěr ²⁰⁵
„Hlavním cílem v bakalářské práci je správná optimalizace (...).“	Částečně ano	„Po analytických výpočtech bylo zjištěno, že (...), kde zaměstnavatel by postupně měl začít vyrovnávat mzdy zaměstnanců na průměrné mzdy v kraji.“ Atd.
„Následným cílem bakalářské práce je vypracování vhodné mzdové politiky (...).“		
„V teoretické části jsou popsány na základě odborné literatury teoretické poznatky (...).“	Ano	„Analýza podnikové politiky byla provedena na základě teoretické části bakalářské práce.“
„V praktické části bude pomocí dat poskytnutých od zaměstnavatele a teoretických poznatků a následně analyzovat stávající mzdovou politiku a komparovat mzdovou politiku s podnik stejného odvětví.“	Ano	„ Analýza podnikové politiky byla provedena (...). Mzdová politika podniku není správně nastavená (...).“

2.3.3.6 BDP 6

Úvod této práce nestanovuje žádné cíle ani nepojednává o jejím obsahu. Úvod pouze stanovuje téma, a to nikoliv výslovně s patřičným uvedením, odůvodněním jeho výběr atp.

²⁰⁴ KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017, s. 9-10. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 47.

Stanovení tématu proběhne prostřednictvím formulace otázky a odpovědi na tuto otázku. Vzhledem k nevelkému rozsahu zde můžeme citovat celou kapitolu Úvod této bakalářské diplomové práce: „Co je vlastně alternativní energie a odkud ji bereme? Proč bychom měli raději využívat alternativní energii? Alternativní energie je energie získaná z obnovitelných zdrojů, což jsou přírodní energetické zdroje, které mají schopnost částečné, nebo úplné obnovy. Patří mezi ně především sluneční, větrná a vodní energie a biomasa. V některých částech světa lze využít také energii mořského přílivu nebo geotermální energii.“²⁰⁶ Teoreticky, ačkoliv to není výslovně stanoveno, bychom mohli v práci očekávat zodpovězení dvou položených otázek.

Závěr je sestaven ze subjektivních tvrzení „Myslím si (...)“ „Dle mého názoru (...)“²⁰⁷ a banálních zjištění, která ovšem nijak nevycházejí z obsahu hlavní části textu bakalářské diplomové práce ani nesouvisejí se sděleními v úvodu. Věta „Dle mého názoru je utopie si myslet, že alternativními zdroji můžeme plně nahradit zdroje dosavadní.“²⁰⁸ je dokonce v jakémsi volném rozporu s na úvod položenou otázkou „Proč bychom měli raději využívat alternativní energii?“²⁰⁹ Vzhledem k absenci jakékoliv návaznosti rámcových částí úvodu a závěru hodnotíme tuto práci jako nevyhovující pro kritérium soustavnosti.

Tabulka 10: Rozbor BDP 6 (Veronika Pokludová) podle kritéria soustavnosti

Úvod ²¹⁰	Korelace	Závěr ²¹¹
„Co je vlastně alternativní energie a odkud ji bereme? Proč bychom měli raději využívat alternativní energii?“	Ne	„Na závěr bych chtěla říct, proč jsem si toto téma vybrala.“

2.3.3.7 Celkové hodnocení

Úvod a závěr bakalářské diplomové práce jsou rámcové části jejího hlavního textu. „Jestliže se v úvodu autor snaží seznámit příjemce s předpokládaným textem a jeho hlavní náplní,

²⁰⁶ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 7. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

²⁰⁷ POKLUDOVÁ, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017, s. 29. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 7.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Tamtéž, s. 29.

v závěru má za úkol shrnout proběhnuté výzkumy, získané výsledky (...).“²¹² Z důvodů nastíněných v kapitole, jež definuje sledované kritérium, jsme sledovali propojenost a návaznost údajů v obou těchto rámcových částech. Soustavné nakládání se záměrem práce v úvodu i závěru předpokládá mimo jiné i příručka *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce*²¹³ vydávaná Ústřední knihovnou ČVUT, jež je doporučovaná i vnitřními předpisy fakult.

V průběhu analýzy bylo zjištěno, že úvodní závěrečné části sledovaných závěrečných prací by v řadě případů nevyhovovaly ani v případě stanovení jiných základních, byť například formálních kritérií, která si dokážeme představit. Úvod například předpokládá predestinaci důvodů pro výběr daného tématu. Bylo-li by kritérium stanoveno tak, že sleduje přítomnost tohoto odůvodnění, nevyhověla by mu ani jedna ze sledovaných prací. Také se předpokládá, že „pokud se v práci užívají číselné orientátory, je (úvod – pozn. O. H.) bez čísla nebo má číslo 0 (0 Úvod).“²¹⁴ Takto, ještě formálněji stanovenému kritériu, by vyhověla jedna ze sledovaných bakalářských diplomových prací.

Námi sledovanému kritériu vyhověly dvě práce, dvě vyhověly částečně a dvě nevyhověly. Nevyhovující práce (č. 4 a 6) nemohly uspět už z důvodu, že nesplňují vůbec předpoklad pro splnění tohoto kritéria. V úvodu nestanovují žádný cíl práce a v závěru nereflektují jeho splnění. Dvě práce (č. 2 a 3) kritérium splňují částečně. Cíle a záměry i údaje o jejich splnění jsou v úvodu a závěru přítomny, ovšem nejsou v úplné shodě. Bakalářská práce Jaroslava Běťáka (č. 2) částečně vyhovuje námi stanovenému kritériu přesto, že úvod i závěr tvoří dva odstavce textu. V těchto krátkých pasážích se stručně, ale celkem jasně zaměřil právě na předmět, záměr a cíle práce a v závěru je v částečné shodě stejně stručně potvrdil.

Z námi posuzovaných prací jsou dvě vyhovující (č. 1 a 5). Údaje uvedené v úvodu a závěru těchto prací jsou ve shodě a vhodně a soustavně rámuje celou hlavní část práce. Očekávání vyvolaná informacemi v úvodu jsou potvrzena v závěru práce. Přesto zmiňujeme ke každé

---

²¹² KOLOUCHOVÁ, Iva. *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*. Brno, 2012, s. 68. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

²¹³ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

²¹⁴ KATUŠČÁK, Dušan, Dušan MEŠKO, Marián BERNADIČ a Katarína ŽIAKOVÁ. Školní, závěrečné a kvalifikační práce, vědecký a odborný článek. BERNADIČ, Marián, Ján FINDRA, Dušan KATUŠČÁK, Dušan MEŠKO, Emília NEMCOVÁ, Rudolf PULLMANN a Katarína ŽIAKOVÁ. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006, s. 178. ISBN 80-806-3219-7; Viz např. také: SVĚTLÁ, Jindra. Grafická úprava vědeckého textu. ČMEJRKOVÁ, Světlá, František DANESŠ a Jindra Světlá. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999, s. 235-250. ISBN 80-85927-69-1.

práci jednu z hlavních výhod, které ovšem byly pouze zohledněny, neměly vliv na hodnocení kritéria. Cíl stanovený v práci Davida Prudka (č. 1) je formulován jako *popsání* nebo *popisování* předmětu zájmu práce. Vzhledem k jádrové části textu to není zcela přesné a výstižné. Předmět práce je sice popsán, respektive vyložen, ale aby k tomu mohlo dojít, bylo třeba vyvinout jinou činnost (vytvořit, sestavit, analyzovat, ověřit, otestovat, provést atd.), která v cílech ani závěrech práce zmíněna není. Práce Davida Kozlíka (č. 5) sice užívá relativně přesných vyjádření pro své cíle (optimalizovat, vypracovat, zjistit, analyzovat, komparovat), skladba textu je však nepřehledná a jak gramatika, tak nedostatečný pravopis znesnadňují jeho čitelnost.

Přestože bývá rozšířenou praxí formulování úvodu i závěru až v poslední fázi psaní bakalářských diplomových prací, případně jejich průběžné porovnávání a upravování v průběhu práce, nesetkali jsme se u posuzovaných prací s tím, že by se v úvodu i závěru dbalo na tematickou sevřenost, ucelenost a ohraničenost textu, jak se očekává u textu odborného funkčního stylu. Zjistili jsme, že u posuzovaných prací není celkově věnována dostatečná pozornost těmto částem, nemají potřebnou kvalitu a nesplňují ani formální požadavky.

2.3.4. Analýza podle kritéria kontextu dosavadního poznání

Kritériu kontextu dosavadního poznání nevyhovuje žádná z posuzovaných prací. V následující tabulce uvádíme hrubý přehled seznamů použité literatury. Mezi knižní tituly řadíme také učební texty, skripta a sborníky z konferencí, do elektronických zdrojů řadíme webové stránky, elektronické dokumenty a multimédia.

Tabulka 11: Kvantifikace bibliografie v posuzovaných BDP

Číslo BDP	Zdrojů celkem	Knižní tituly	Časopisecké příspěvky	Elektronické zdroje	Diplomové práce
BDP 1	11	4	2	5	0
BDP 2	10	3	0	7	0
BDP 3	23	9	9	3	2
BDP 4	32	-	-	-	-
BDP 5	16	12	0	4	0
BDP 6	20 (7)	2	0	18 (5)	0

Nejvíce zdrojů v seznamu použité literatury uvádí práce Sergeje Chistyakova (č. 4), většina z nich je ovšem uvedena v azbuce, a navíc je zřejmě uveden pouze autor, název a rok vydání/zveřejnění dokumentu. Nemohli jsme tedy určit, o jaké druhy zdrojů se jedná. Relativně větší počet zdrojů uvádí také práce Veroniky Pokludové (č. 6), třináct z těchto zdrojů je ovšem pouze hypertextový odkaz na obrázek použitý v bakalářské diplomové práci jako ilustrace. Tyto ilustrace v řadě případů neslouží pro podpoření nebo ozřejmění skutečností uvedených v textu, jsou pouze obrazovým doplňkem. Práce se týká alternativních zdrojů energie, v práci jsou tak přiloženy například dva obrázky solárního panelu. Opravdu zářející je obrázek palet doslova nadepsaný „Ukázka palet“ v kapitole zaměřené na zpracování biomasy ve formě pelet! Odkaz na obrázek je zařazen do seznamu použité literatury.

Můžeme také konstatovat nedostatky v podobě uváděných citací u tří z šesti posuzovaných prací. Jedná se o nedostatky jako nekompletnost citačního údaje, v práci Davida Kozlíka (č. 5) například chybí číslo ISBN u deseti z dvanácti citovaných knižních pramenů. Standardní identifikátor je přitom podle příručky ČVUT vyžadovaným údajem citace. Nedbalost se projevuje také v chybějící interpunkci (chybějící čárka, chybějící tečka na konci citačního údaje). V práci Sergeje Chistyakova (č. 4) jsou citační údaje uvedeny v azbuce, navíc také zřejmě nejsou kompletní. V práci Veroniky Pokludové (č. 6) jsme u citačních údajů zaregistrovali překlepy nebo dokonce chybějící písmena.

K přítomnosti reflexe dosavadního poznání lze říci, že jsme žádné pasáže nebo kapitoly, které by dané kritérium splňovaly, nenalezli. V práci Sergeje Chistyakova (č. 4) je přítomna kapitola Historie²¹⁵, které jsme se již věnovali v předchozí kapitole a která obsahuje seznam milníků z dějin poznání předmětu práce. V posuzovaných diplomových pracích lze narazit na formulace, že je dnes některá z metod nebo postupů „nejrozšířenější“ nebo „nejpopulárnější“, z čeho tak diplomanti soudí, není zřejmé. Tvrzení podobného charakteru bez podložení sekundárními zdroji vypadá například takto: „Už dlouho dobu lidstvo se zabývá otázkou osvojení a kolonizace Kosmasů (pravděpodobně vesmíru – pozn. O. H.).“²¹⁶

---

²¹⁵ CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017, s. 7. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

²¹⁶ Tamtéž, s. 20.

nebo takto: „Asynchronní motory jsou dnes nepoužívanějším typem elektrických motorů.“²¹⁷

Jedním z kritérií vědeckosti je podle příslušných kapitol monografií a příruček zaměřených na odborný funkční styl tak zvaná přínosnost. Bakalářská diplomová práce by měla být přínosná pro rozvoj daného oboru nebo by měla přinášet nové poznatky. Do jaké míry je v možnostech studenta bakalářského studijního programu tomuto kritériu dostát, není předmětem našeho zkoumání. Kritérium naší analýzy nezkoumá, zda je práce přínosná. Pokud však mají bakalářské diplomové práce na tento znak vědeckosti alespoň aspirovat, neměly by se obejít bez pojednání o poznacích, kterých bylo doposud v daném oboru dosaženo. Tyto poznatky by bakalářská diplomová práce měla reflektovat a vyjít z nich ke stanovení cílů nebo hypotéz práce.

2.3.5. Celkové hodnocení

Na základě charakteristických rysů odborné komunikace byla zvolena tři kritéria pro posouzení náhodně vybraných bakalářských diplomových prací. Ačkoliv analýza probíhala detailním pročítáním jednotlivých textů a výsledky prezentujeme převážně jako kvalitativní výzkum, některá zjištění jsou pro účely přehlednosti taktéž kvantifikována. Dvě ze tří kritérií bylo možno absolutizovat a jednotlivé posuzované práce označit za vyhovující, částečně vyhovující nebo nevhovující.

Celkově můžeme konstatovat, že kvalita hodnocených prací byla značně různorodá. Kolísání kvality analyzovaných prací probíhalo nikoliv pouze v míře splnění daného kritéria. Docházelo dokonce k naprosté absenci předpokladů k posuzování daného kritéria. Pokud stanovená kritéria odpovídají stylové normě odborné komunikace, konkrétně vědeckému stylu nebo akademické komunikaci, lze říci, že některé práce nesplňují kritéria odborného textu. Cílem této magisterské práce však nebylo dokazovat, že bakalářské diplomové práce nesplňují kritéria odborného stylu, ale že (cituji z úvodu této práce): „Rozmanitost bakalářských prací (...) nám neumožňuje přednést přesnější definici (žánru BDP – pozn. O. H.).“

Při posuzování bakalářských diplomových prací jsme zaznamenali, že kvalita kolísá nejen v rámci sledovaných kritérií, ale také v úrovni jazykového zpracování (v oblasti mluvnice i

---

²¹⁷ BĚTÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017, s. 20. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

pravopisu), práce se sekundárními zdroji, adekvátnosti stanovených cílů apod. Jazykové a stylizační dovednosti diplomantů se jistě projevily například v prvním z posuzovaných kritérií zaměřeném na logicko-sémantické vztahy v textu. Neověřeným předpokladem však bylo, že přítomnost těchto vztahů odráží také míru promyšlenosti a způsobu pojetí dané problematiky.

K propracovanosti a myšlenkové hloubce daného obsahu směřovala i další dvě kritéria, na nichž se jazykové a stylizační dovednosti diplomantů nutně projevit nemusely. Není v první řadě otázkou jazykové zkušenosti autora, zda je téma pojednáno soustavně a v úplnosti. Je to spíše otázka myšlenkové a logické návaznosti celého textu. Druhému z kritérií vyhověla polovina z posuzovaných prací. Příčiny nepřesností a nesouladu v homogenosti rámcových částí práce neznáme.

Poslednímu z posuzovaných kritérií nevyhověla žádná z posuzovaných prací. Toto zjištění je v rozporu s tím, že v již několikrát zmiňované metodické příručce *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce*²¹⁸ vydané Ústřední knihovnou ČVUT je právě rešeršní práci věnováno poměrně mnoho pozornosti. K potřebě uvedení kapitoly zaměřené na současný stav poznání dané problematiky tato příručka uvádí: „V této kapitole prokazujete svou znalost řešené problematiky založenou především na dosavadním studiu a přečtené literatuře, proto také v této kapitole budete nejvíc citovat.“²¹⁹ Diplomanti přitom citací téměř nevyužívají. To je samozřejmě prvním znakem chybějící evidence vztahu textu k sekundární literatuře.

Z hlediska provedené analýzy tedy některé obhájené bakalářské diplomové práce příslušné stylové normě nevyhovují. Vystává tak otázka, zda lze z hlediska reálně existujících prací o přesnější definici stylové normy uvažovat, případně jaký by tato definice měla smysl. Jsou současné formulace nároků na kvalitu bakalářských diplomových prací spíše jakýmsi majákem, který diplomantům ukazuje cestu a směr, jímž by se měli ubírat, nebo jsou opravdovým a důsledně uplatňovaným měřítkem žánru? Případné další úvahy by však vyžadovaly více dat, rozsáhlejší analýzu, zaměřenou nejen na vztahy mezi jednotlivými výpověďmi a tematickou homogenost dílčích částí textu, ale na obsahovou strukturu větších promluvových celků, obsahovou kontinuitu a celkovou spjatost textu koreferenčními vztahy.

---

²¹⁸ TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

²¹⁹ Tamtéž, s. 8.

Závěr

Bakalářská diplomová práce je vysokoškolskou kvalifikační prací a je jedním z předpokladů k získání akademické hodnosti *bakalář*. V bakalářských programech studuje k roku 2018 v České republice 168 957 studentů a ke stejnému roku tento program absolvovalo 34 803 studentů.²²⁰ Ačkoliv byl bakalářský titul součástí struktury univerzitního vzdělání od počátku, jeho význam upadal do té míry, že došlo k jeho zanikání. Důležitost bakalářského titulu byla v českém prostředí obnovena novodobou restrukturalizací vysokoškolského studia v 90. letech v rámci tzv. Boloňského procesu.

Z dostupné literatury vyplývá, že pozornost, která je k tomuto žánru odborné komunikace upřena, spočívá především na praktických potížích studentů s jeho tvorbou. Svědčí o tom velký počet a zaměření publikovaných metodických příruček k tvorbě bakalářských diplomových prací, a naopak menší počet publikací všestrانěji zaměřených na problematiku diplomových prací. Obsahem příruček jsou především rady studentům s postupem v průběhu práce a s formální úpravou výsledné podoby textu. Komplexní pohled na diplomové práce nenabízí v českém prostředí žádná monografie.

Bakalářské diplomové práce jsou tradičně řazeny do oblasti vědeckého (teoretického) stylu nebo do tzv. akademické komunikace, totiž komunikace „na prahu vědy“. Tímto zařazením se žánr bakalářské diplomové práce hlásí ke stylové normě, jež bývá charakterizována v příslušných kapitolách stylistických prací, obvykle zaměřených nejprve na obecné vlastnosti komunikátů a poté na povahu výrazových prostředků daného stylu. V úvodních obecných vlastnostech komunikátů odborného stylu bývá uvedena řada fundamentálních rysů textů tohoto druhu, za něž považujeme především úplnost textu, jeho myšlenkovou hloubku, vnitřní uspořádanost předávané informace, výstižnost nebo přínosnost na poli poznání daného oboru. Informací o tom, jak se tyto rysy projevují, je však v publikacích relativně málo.

V návaznosti na zjištění prezentovaná v předchozím odstavci jsme vytvořili tři kritéria, jež byla zaměřena právě na hodnocení výše zmíněných rysů odborné komunikace. Kritéria však dané rysy sledují prostřednictvím jejich dílčích projevů. První kritérium sleduje vnitřní uspořádanost předávané informace. A to prostřednictvím ověření přítomnosti výkladového

---

²²⁰ Monitorovací ukazatele 2018. In: *Monitorovací ukazatele, MŠMT ČR* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/odbor_30/DH/Monitorovaci_ukazatele/Monitorovaci_ukazatele_2018_web_1.xlsx

slohového postupu, konkrétně jednoho z jeho aspektů, logicko-sémantického uspořádání výpovědních celků, mezi nimiž je vztah příčinné povahy. Druhé kritérium ověřovalo s úplností a uspořádaností textu související homogennost a soustavnost předávaných informací. Kritérium jsme ověřovali na rámcových částech hlavní části textu diplomových prací, na úvodu a závěru. Třetí kritérium ověřovalo předpoklad práce pro aspiraci na přínosnost na poli poznání daného oboru, kterým je přítomnost řešerše, pojednání o současném stavu řešené problematiky.

Posuzování zmíněných kritérií vyžadovalo detailní pročítání textu, a tak jsme přistoupili k výběru relativně omezeného a skromného vzorku bakalářských diplomových prací. Práce byly vybrány náhodně a všechny byly obhájené. Vzorek prací není natolik reprezentativní, aby byl podkladem pro celoplošné generalizující soudy. Přesto lze vyvodit závěry v souladu s cíli této magisterské diplomové práce. Ačkoliv byla kritéria vybrána na základě očekávané normy odborné komunikace, u několika prací bylo zjištěno, že je nespĺňují. A to nikoliv jen v určité míře, ale vůbec ne.

Především žádná z posuzovaných prací neobsahovala komentář dosavadního poznání v daném oboru ani evidentní práci se sekundárními zdroji informací. Kritériu soustavnosti, tedy homogennosti uvedení i uzavření celého textu bakalářské diplomové práce, vyhovovala polovina z posuzovaných prací. U kritéria vztahovosti se nepodařilo stanovit konkrétnější měřítko tak, aby mohla být práce označena jako vyhovující, nebo nevyhovující. Z provedené analýzy vyplývá, že vztahy příčinné povahy užívají všechny z posuzovaných prací, ve výsledcích jsme však komentovali také jejich kvalitu. Prostředky k vyjádření sledovaných logicko-sémantických vztahů nejsou příliš variabilní, vyskytují se chyby nebo nepřesnosti v jejich užití, porozumění těchto vztahů nezřídka brání agramatická stavba vět nebo nesprávný pravopis.

Vzhledem ke zjištěné absenci větší pozornosti upřené směrem k žánru diplomových prací v odborné literatuře a vzhledem ke kolísání kvality posuzovaných bakalářských prací u námi zvolených kritérií považujeme úvodní domněnku za oprávněnou. Stylová norma bakalářských diplomových prací je nejvíce propracována v oblasti formálních požadavků, v dalších nárocích na tento druh textu nejsou jednotná a propracovaná kritéria. Míra naplnění obecných požadavků u obhájených bakalářských diplomových prací se různí. Přesnější definici tohoto žánru tak nelze přednést jak z důvodu chybějící autority v odborné literatuře, tak z důvodů rozmanitosti reálně existujících textů náležících k tomuto žánru.

Tento stav by vzhledem k počtu každoročně vznikajících bakalářských diplomových prací zasloužil zlepšení. Měly by vzniknout jasné nástroje pro posouzení kvality prací nejen z hlediska jejich formální úpravy. Kritéria by samozřejmě vycházela z podkladů obsahujících všestrannou charakteristiku diplomových prací, která také chybí. Odborná veřejnost by měla vyslovit shodu v zásadních otázkách tak, aby měl student bakalářského studia srozumitelně formulované podmínky pro zpracování tématu své kvalifikační práce.

Na čtenáři necháváme zamyšlení, zda současný rytmus a koloběh bakalářského studia důkladným úvahám nad stavem a významem bakalářských diplomových prací přeje. Necháváme otevřené, zda jsou důležitosti kvalifikační práce uzpůsobeny i odpovídající možnosti vedoucích těchto prací, či zda a jakým způsobem je student v průběhu studia k této závěrečné práci veden. Konečně – necht' je psaní diplomové práce „příležitostí k tomu, aby její autor nabyl pocitu, že studium přece jenom má smysl.“²²¹

---

²²¹ ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 17. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.

Seznam primárních informačních zdrojů

BĚŤÁK, Jaroslav. *Návrh řízení pohybové osy pomocí předdefinovaných kinematických trajektorií*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav mechaniky, biomechaniky a mechatroniky.

CHISTYAKOV, Sergey. *Využití hydrátu plynu v energetice*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Ústav energetiky.

KOZLÍK, David. *Mzdová politika podniku*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií, Katedra inženýrské pedagogiky.

MADDELKHAHOVA, Aida. *Automatické odečítání antropometrických rozměrů z obrázku*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

POKLUDOVA, Veronika. *Alternativní zdroje*. Praha, 2017. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické, Fakulta stavební, Katedra technických zařízení budov.

PRUDEK, David. *Modelování bezdrátového spojení mezi družicí a říční lodí*. Praha, 2018. Bakalářská diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta elektrotechnická, Katedra elektromagnetického pole.

Seznam sekundárních informačních zdrojů

ATTL, Pavel, Alžběta KIRÁLOVÁ a Alena POLÍVKOVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové a jiné práce*. Praha: Vysoká škola hotelová v Praze 8, 2007. ISBN 978-80-86578-61-3.

BEČKA, Josef Václav. *Česká stylistika*. Praha: Academia, 1992. ISBN 80-200-0020-8.

BERNADIČ, Marián, Ján FINDRA, Dušan KATUŠČÁK, Dušan MEŠKO, Emília NEMCOVÁ, Rudolf PULLMANN a Katarína ŽIAKOVÁ. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Osveta, 2006. ISBN 80-806-3219-7.

ČECHOVÁ, Marie, Jan CHLOUPEK, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná česká stylistika*. Praha: ISV, 2003. Jazykověda (Institut sociálních vztahů). ISBN 80-866-4200-3.

- ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-961-4.
- ČMEJRKOVÁ, Světlá, Jindra SVĚTLÁ a František DANEŠ. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda, 1999. ISBN 80-859-2769-1.
- ČORNEJOVÁ, Ivana, Karel BERÁNEK, Zdeněk HOJDA, Ludmila HLAVÁČKOVÁ, Marie PAVLÍKOVÁ a Petr SVOBODNÝ. *Dějiny Univerzity Karlovy*. II. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-718-4050-5.
- DOLEČEK, Martin. *Odchytky od stylových norem odborné komunikace (na vzorku vysokoškolských seminárních prací)*. Brno, 2011. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.
- ECO, Umberto. *Jak napsat diplomovou práci*. Olomouc: Votobia, 1997. Velká řada (Votobia). ISBN 80-719-8173-7.
- FILIPEC, Josef. Rozbor odborného stylu a jeho vnitřní diferenciaci. *Slovo a slovesnost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955, 16(1), 37-52.
- FILKA, Jaroslav. *Metodika tvorby diplomové práce: praktická pomůcka pro studenty vysokých škol*. Brno: Knihař, 2002. ISBN 80-862-9205-3.
- Formální náležitosti DP*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra českého jazyka, 2017. Dostupné také z:
http://wwwmod.pdf.cuni.cz/udeska/files/opatreni_dekana/opad_122017_priloha_3_diplomova_prace.pdf
- FRANCÍREK, František. *Bakalářská práce: co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit)*. Vyd. 2. Praha: Ingenio et Arti, 2013. ISBN 978-80-905287-2-7.
- GREPL, Miroslav, Zdeňka HLADKÁ, Milan JELÍNEK, Petr KARLÍK, Marie KRČMOVÁ, Marek NEKULA, Zdenka RUSÍNOVÁ a Dušan ŠLOSAR. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8.
- HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Pokyny pro vypracování bakalářské, diplomové a jiné písemné práce*. V Praze: Vysoká škola obchodní, 2009. ISBN 978-80-86841-12-0.

- HAUSENBLAS, Karel. *Od tvaru k smyslu textu: stylistické reflexe a interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 1996. ISBN 80-858-9914-0.
- HAVRÁNEK, Bohuslav, ed. *Slovník spisovného jazyka českého*. 2., nezměněné vyd. Praha: Academia, 1989.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-2566-1.
- HOLOUŠOVÁ, Drahomíra. *Jak psát diplomové a závěrečné práce*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1999. ISBN 80-706-7841-0.
- HRBÁČEK, Josef. *Nárys textové syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Trizonia, 1994. Jazykové příručky (Trizonia). ISBN 80-855-7351-2.
- HUBÁČEK, Jaroslav. *Úvod do stylistiky českého jazyka*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 1985.
- JEDLIČKA, Alois. *Základy české stylistiky: učebnice pro studium učitelství pro základní devítileté školy na pedagogických fakultách*. Praha: SPN, 1970. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).
- JELÍNEK, Milan. Odborný styl. *Slovo a slovesnost*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1955, **16**(1), 25-37.
- KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. I. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1929.
- KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. II. Praha: Sfinx Bohumil Janda, 1931.
- KÁDNER, Otakar. *Vývoj a dnešní soustava školství*. III. Praha: Československá obec učitelská, 1933.
- KAPOUNOVÁ, Jana a Pavel KAPOUN. *Bakalářská a diplomová práce: od zadání po obhajobu*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0079-8.
- KOLKA, Milan, Ivona PAVLÍČKOVÁ a Miloš VEČEŘA. *Píšeme seminární a diplomové práce na počítači*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5041-9.
- KOLOUCHOVÁ, Iva. *Specifické rysy žánru diplomové práce a jeho zařazení do soustavy funkčních stylů*. Brno, 2010. Bakalářská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

KOLOUCHOVÁ, Iva. *Stylové normy související s kompozicí odborného textu – ve vzorku vybraných diplomových prací*. Brno, 2012. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

KOZLOVÁ, Lucie a Veronika KUBELOVÁ. *Jak psát bakalářskou a diplomovou práci*. 2. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2009. ISBN 978-80-7394-155-0.

KUBÁTOVÁ, Helena. *Rukověť autora diplomky: čtení a psaní odborných textů ve společenských a humanitních oborech*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2314-2.

LE GOFF, Jacques. *Intelektuálové ve středověku*. V Praze: Karolinum, 1999. ISBN 80-718-4256-7.

LIŠKA, Václav. *Zpracování a obhajoba bakalářské a diplomové práce*. 2. vyd. Praha: Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-021-8.

MAREŠ, Jiří. Přehledové studie: jejich typologie, funkce a způsob vytváření. *Pedagogická orientace*. 2013, **23**(4), 427–454. Dostupné také z: <http://dx.doi.org/10.5817/PedOr2013-4-427>

MEJSTRÍK, Vladimír, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 3., opr. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1080-7.

METODICKÝ POKYN Č. 1/2009. *O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2009. Dostupné také z: http://www.fel.cvut.cz/cz/rozvoj/MP_2009_01.pdf

MICHALÍK, Petr, Zdeněk ROUB a Václav VRBÍK. *Zpracování diplomové a bakalářské práce na počítači*. 3. vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2009. ISBN 978-80-7043-828-2.

Monitorovací ukazatele 2016. In: *Monitorovací ukazatele, MŠMT ČR* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2016 [cit. 2018-05-13]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/42295_1_1/

Monitorovací ukazatele 2018. In: *Monitorovací ukazatele, MŠMT ČR* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2018 [cit. 2019-03-02]. Dostupné z:

http://www.msmt.cz/uploads/odbor_30/DH/Monitorovaci_ukazatele/Monitorovaci_ukazatele_2018_web_1.xlsx

NEKULA, Marek. KOHEZE. *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2019-01-13]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/KOHEZE>

OPATŘENÍ DĚKANA Č. 10/2014. *Pravidla pro evidenci, odevzdávání, obhajování a zveřejňování závěrečných prací*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014.

OPATŘENÍ DĚKANA Č. 37/2017. *O podrobnostech pro závěrečné práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2017.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0497-1.

Pokyny pro vypracování bakalářských a magisterských diplomových prací na Katedře české literatury. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, Katedra české literatury, 2016. Dostupné také z: <http://pages.pedf.cuni.cz/kcl/files/2015/06/BP-a-DP-1.docx>

SCHNEIDEROVÁ, Soňa. *Jak nepsat diplomovou práci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. Günther. ISBN 978-80-244-2968-7.

SCHNEIDEROVÁ, Soňa. Písemné práce českých vysokoškolských studentů jako ilustrace jedné z částí akademického diskurzu. *Didaktické studie*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2015, 7(2), 58-71. ISSN 1804-1221.

SVATOŠ, Michal, Ivana ČORNEJOVÁ, Jaroslav KADLEC, Jiří KEJŘ, Jiří PEŠEK, Petr SVOBODNÝ a František ŠMAHEL. *Dějiny Univerzity Karlovy*. I. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-706-6968-3.

SYNEK, Miloslav, Pavel MIKAN a Hana VÁVROVÁ. *Jak psát bakalářské, diplomové, doktorské a jiné písemné práce*. Vyd. 3., přeprac. Praha: Oeconomica, 2011. ISBN 978-80-245-1819-0.

ŠŤASTNÁ, Věra a Eliška WALTEROVÁ. The Bologna Process in the Czech Republic. KOZMA, Tomáš, Rébay MAGDOLNA, Andrea ÓHIDY a Éva SZOLÁR. *The Bologna*

Process in Central and Eastern Europe. Wiesbaden: Springer, 2014, s. 83-114. Studies in International Comparative Educational Science. ISBN 978-3-658-02332-4.

ŠTĚPÁNÍK, Stanislav a Radka HOLANOVÁ. K jazykovým a stylizačním dovednostem budoucích češtinářů. *Český jazyk a literatura*. Fraus, 2018, **68**(5), 230-238. ISSN 0009-0786.

TICHÁ, Ludmila, Zdeňka CIVÍNOVÁ, Michaela MORYSKOVÁ, Ilona TRTÍKOVÁ a Lenka NĚMEČKOVÁ. *Jak psát vysokoškolské závěrečné práce* [online]. Praha: Ústřední knihovna ČVUT, 2016 [cit. 2019-01-04]. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/files/VSKP/VSKP.pdf>

Úplné znění studijního a zkušebního řádu Univerzity Karlovy. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2018. Dostupné také z: https://www.cuni.cz/UK-146-version1-uz2_studijni_uk_r.docx

URBÁŠEK, Pavel a Jiří PULEC. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech 1945-1969*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2979-3.

URBÁŠEK, Pavel. *Vysokoškolský vzdělávací systém v letech tzv. normalizace*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-80-244-1879-7.

Zákon č. 111/1998 Sb. Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998, ročník 1998, částka 39, číslo 329.

ZAPLETAL, Ladislav. *Jak psát bakalářskou práci*. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2011. ISBN 978-80-86710-42-6.

Přílohy

Všechny posuzované bakalářské diplomové práce jsou dostupné na přiloženém CD.

Evidenční list